

LUPAPÄÄTÖS
Nro 115/2016/1
Dnro PSAVI/3456/2015
Annettu julkipanon jälkeen
14.7.2016

ASIA	Koneellinen kullankaivu imuroimalla Pykkä -nimisellä kullanhuuhdonta-alueella Ivalojoen varrella, Inari
LUVAN HAKIJA	Vesa Luhta

SISÄLLYSLUETTELO

HAKEMUS JA ASIAN VIREILLETULO	4
TOIMINTA JA SEN SIJAINTI	4
LUVAN HAKEMISEN PERUSTE	4
Ympäristöluvan hakemisen peruste	4
Vesitaloushakemuksen peruste	4
LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA	4
TOIMINTAA KOSKEVAT LUVAT JA KAAVOITUSTILANNE.....	4
TOIMINTA.....	5
Yleiskuvaus toiminnasta.....	5
Polttoaineet ja jätehuolto.....	6
TOIMINTA-ALUE JA SEN YMPÄRISTÖ	6
TOIMINNAN VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN	8
TOIMINNAN JA SEN VAIKUTUSTEN TARKKAILU	9
TOIMENPITEET VAHINKOJEN EHKÄISEMISEKSI	9
TOIMINNAN ALOITTAMINEN MUUTOKSENHAUSTA HUOLIMATTA JA VALMISTELULUPA.....	9
LUPAHAKEMUKSEN KÄSITTELY	10
Lupahakemuksesta tiedottaminen.....	10
Lausunnot ja muistutus	10
Hakijan kuuleminen ja selitys	22
MERKINTÄ	26
ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU.....	26
YMPÄRISTÖLUPARATKAISU.....	26
VESITALOUSLUPARATKAISU	26
LUPAMÄÄRÄYKSET	27
Yleiset toimintaa koskevat määräykset	27
Määräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi.....	27
Vesitalouslupan määräykset	28
Häiriö- ja muut poikkeukselliset tilanteet	28
Tarkkailu ja raportointi.....	28
Ohjaus ennakoimattomien vahinkojen varalle	29
RATKAISUN PERUSTELUT	29
Ympäristölupa.....	29
Vesitalouslupa	31
Lupamääräysten perustelut.....	31
LAUSUNTO YKSILÖIDYISTÄ VAATIMUKSISTA.....	32
LUVAN VOIMASSAOLO	33
Päätöksen voimassaolo	33
Lupaa ankaramman asetuksen noudattaminen.....	33
TOIMINNAN ALOITTAMINEN MUUTOKSENHAUSTA HUOLIMATTA JA VALMISTELULUPA....	33
Vakuus.....	33
Toiminnan aloittamisen perustelut.....	34
Valmisteluluvan perustelut	34
Vakuuden perustelut	34
SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET	34
KÄSITTELYMAKSU	35
Ratkaisu.....	35
Perustelut	35
Oikeusohje.....	35
PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN.....	36

MUUTOKSENHAKU	37

HAKEMUS JA ASIAN VIREILLETULO

Vesa Luhta on 14.12.2015 aluehallintovirastoon toimittamallaan ja myöhemmin täydentämällään hakemuksella pyytänyt ympäristö- ja vesitalouslupaa koneelliseen kullankaivuun imuroimalla hakemussuunnitelmassa esitetyllä tavalla.

TOIMINTA JA SEN SIJAINTI

Kullankaivua on tarkoitus harjoittaa 3,8 hehtaarin suuruisella Pykkä -nimisellä kullanhuuhdonta-alueella (HL2013:0058) Ivalojoen varressa Grönholmanojan suusta alavirtaan joen N-rannalla.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE

Ympäristöluvan hakemisen peruste

Ympäristönsuojelulain (527/2014) liitteen 1 taulukon 2 kohta 7a).

Vesitaloushakemuksen peruste

Vesilain (587/2011) 3 luvun 2 §.

LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 2 momentin 7 a) kohdan mukaisesti aluehallintovirasto ratkaisee koneellisen kullankaivun ympäristölupasian.

Vesilain 1 luvun 7 §:n mukaisesti aluehallintovirasto toimii vesilaissa tarkoitettuna lupaviranomaisena.

TOIMINTAA KOSKEVAT LUVAT JA KAAVOITUSTILANNE

Kauppa- ja teollisuusministeriö on 2.3.2006 myöntänyt Vesa Luhdalle valtauskirjan kaivosrekisteri N:o 8064/1, joka koskee huuhdontakullan hyödyntämistä Pykkä-nimisellä valtauksella. Valtauskirja on ollut voimassa 31.12.2010 saakka.

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto on 9.6.2006 päätöksellään nro 58/06/1 myöntänyt Vesa Luhdalle ympäristö- ja vesitalouslupan koneellinen kullankaivuun imuroimalla Pykkä -nimisellä valtauksella Ivalojoen varrella. Lupa on ollut voimassa 31.12.2015 asti.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on 10.7.2015 myöntänyt Vesa Luhdalle kullanhuuhdontaluvan tunnuksella HL2013:0058.

Alueella ei ole oikeusvaikutteista ranta-, rakennus- tai asemakaavaa. Alue on merkitty Pohjois-Lapin maakuntakaavassa erämaa-alueeksi.

TOIMINTA

Yleiskuvaus toiminnasta

Tuotteena on irtokulta ja hiukan platinaa. Kullanhuuhdontalupa-aluetta käytetään jonkin verran myös opetustehtävissä eräoppaille.

Kullanhuuhdonta tapahtuu imuroimalla jokipohjaa lappoperiaatteella toimivalla pienimurilla, suutin 3 tuumaa. Kaivumäärä on vuosittain enintään 50 m³, jolloin 60–90 % siirrettävästä maasta siirretään veden alla paljain käsin (kivet). Koska imurointi tapahtuu virtapaikassa, ei pohjasta nouse juurikaan samentumaa aiheuttavaa lietettä. Pumpun teho on noin 500 litraa minuutissa, mutta pumppua käytetään täydellä teholla vain poikkeuksellisesti.

Työ tapahtuu putsaamalla pohjaa ensin kivistä muutaman neliömetrin alueella. Kivet vyörytetään 1–2 metriä taaksepäin peittäen samalla jo putsaattua pohjaa. Tämän jälkeen pumppu käynnistetään ja aiheutetaan alipaine letkun suuttimeen, jonka jälkeen hienompi sora ja hiekka imeytyvät veden mukana lautalle ränniin, kulkee sen lävitse pudoten kaksi metriä taempaan uudelleen veteen. Ivalojoen keskijuoksulla jokipohjan kivi- ja sorapeitteen paksuus on yleensä vain 0–40 cm. Pohja entisöityy nopeasti, ja viimeistään seuraavan kevättulvan jälkeen ei pohjasta enää erota, onko sitä imuroitu vai ei. Rännin läpi kulkenut aines pysähtyy korkeintaan kolmen metrin päähän rännistä. Tiivisvirtaisessa joessa, jonka keskikesävirtaama on alueella vähintään 30 000 litraa sekunnissa, liettymää ei näy enää juurikaan tämän kauempana. Työskentely tapahtuu rannan tuntumassa missä kulta yleisimmin esiintyy. Työskennellessä jalat ovat tukevasti pohjassa ja maksimisyvyys työskentelyyn on 140 cm.

Hakija ei työskentele minkään kalalajin kudun aikana eikä myöskään sinä aikana jolloin mätimunat kehittyvät. Työskentely ei näytä haittaavan minkään kalalajin esiintymistä, sen sijaan suuri osa lähialueen taimenen- ja harjuksenpoikaisista kerääntyy rännin alapuolelle syömään imurin nostamaa pohjaravintoa vain muutaman metrin päähän työalueesta.

Toiminta jatkuu vuosittain keskikesän lämpiminä päivinä, jolloin veden lämpötila oltava mieluummin yli 12 astetta. Normaalesinä työskentelypäiviä kertyy 20–35 veden korkeudesta eli kesätulvatilanteista riippuen.

Toimintaa on harjoitettu jo ympäristöluvalla vuodesta 2006, ja sitä ennen muualla Ivalojoella 1991–2004. Toimintaa voi harjoittaa vain veden ol-

lessa riittävän lämmintä kesäkuun alkupuolelta elokuun loppuun. Silloinkin työtä voi harjoittaa, mikäli vesi on riittävän lämmintä, eikä vesi ole poikkeuksellisen korkealla.

Kaivumäärät vuosittain ovat olleet edellisellä lupakaudella seuraavat:

Vuosi	Kaivumäärä m ³
2006	21
2007	30
2008	38
2009	44
2010	35
2011	42
2012	40
2013	38
2014	-
2015	29

Polttoaineet ja jätehuolto

Työskentely tarvitsee vuosittain noin 80 litraa bensiiniä sekä puoli litraa voiteluöljyä. Polttoaineet tuodaan paikalle soutuveneellä Kutturasta. Polttoaine varastoidaan katettuun tilaan maasta eristettynä. Pumpun öljynvaihto tapahtuu kerran kesässä kuivalla maalla maasta eristettynä ja jäteöljy (noin puoli litraa) kuljetetaan veneellä Ivalon ongelmajätepisteeseen.

Kaikki jätteet ovat olemisen yhteydessä syntyviä talousjätteitä. Jäte kuljetetaan veneellä Ivalon jäteasemalle. Käymäläjäte kompostoidaan sammaleella ja sahanpurulla.

TOIMINTA-ALUE JA SEN YMPÄRISTÖ

Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee Metsähallituksen Lapin luontopalveluiden hallinnoimalla valtion maalla Inarin kunnassa. Alue kuuluu Hammastunturin erämaa-alueeseen, Natura 2000 –ohjelmaan ja Hammastunturin paliskuntaan. Alue on saamelaisten kotiseutualuetta. Kullanhuuhdontaluvalla on jatkettu valtauksen (Kaiv.RN:o 8064) voimassaoloa.

Lähimmät asutukset on noin 20 km ylävirrassa olevan Kutturin poronhoitokylä, ja alavirrassa noin 35 km:n päässä oleva Tolosen kylä. Kutturin kylän tuntumassa on muutama kesämökki, samoin Tolosen yläpuolella Tomperista alaspäin.

Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee Ivalojoen rantaviivalla, pääosin veden alla, kokonaisuudessaan joen pohjoisrannalla. Ivalojoki on Paatsjoen vesistöalueen toinen merkittävä latvavesistö, ja laskee Inarijärveen. Uoman

leveys on tällä kohdin noin 40 metriä ja syvyys vaihtelee koskien 0,5 metristä suvantojen 3–5 metriin.

Ivalojoen varressa on harjoitettu kullanhuuhdonta merkittävästi 1870–1925, jonka jälkeen toiminta on laantunut. Vedenalaista imurointia on harjoitettu vuodesta 1960 lähtien. Se oli intensiivisemmillään 25 vuotta sitten, jolloin vesistöalueella oli toista kymmentä yksikköä töissä muutamasta päivästä muutamaan viikkoon. Nämä jäljet kuitenkin peittyvät heti seuraavan kevättulvan jälkeen. Koneellista kullanhuuhdonta alueella ei ole koskaan harjoitettu. Kalliokullan etsinnästä on jäljellä muutamia pieniä kaivantoja kullanhuuhdonta-alueen kohdalla sen vastarannalla, ne ovat yli 100 vuoden ikäisiä.

Alueen luonnontilaa kuvaa vaikea saavutettavuus. Lähin tie johtavat Sotajoen varteen, linnuntietä lähes 10 km päähän. Ivalojoki on veneilylle vaikeakulkuinen ja koskinen, mutta suosittu kanoottilaskijoiden keskuudessa. Keskikesällä alueen ohi kulkee jopa kymmeniä kanootteja päivässä. Jonkin verran joen rannoilla näkee myös patikoitsijoita.

Alue on topografialtaan murroslaaksojen halkomaa peneplaania, johon on noin 60 miljoonaa vuotta sitten kohonnut horstimaaisesti Hammastunturien ylänkö. Ivalojoen jokilaakso on noin 160 metriä syvä huuhdonta-alueen kohdalta. Alueen kallioperä on voimakkaasti rapautunutta, paikoin jopa yli 10 metrin syvyyteen. Ivalojoen laaksossa ei tällä kohdin ole havaittavissa merkittäviä laaksontäytemaita, ja maaperä on vain 0–1,5 metriä paksua. Jokipohjassa pohjasoran paksuus on 0–0,5 metriä.

Alueen kasvillisuus on karua kangasmetsää, jossa lajiston määrä on vähälukuinen lukuun ottamatta aivan Ivalojoen ranta-alueita, jossa esiintyy paljon tulvavesiä suosivia kasvilajeja, kuten mm. muutamia yksilöitä lapinesikkoa ja metsäruusua. Alue on Ivalojoen laaksonpohjaa lukuun ottamatta täydellisessä luonnontilassa. Ivalojoen rantamailla on sen sijaan harjoitettu kullanhuuhdonta 1970 lähtien noin 20 metrin korkeuteen veden pinnasta. Jäljet ovat kuitenkin pääosin vanhoja ja paikoin tinajäkälän, sammalen ja kivijäkälän peittämiä. Tulvakorkeudelle esiintyy tyypillistä rantakasvillisuutta, pajuja ja saroja. Jokilaakson pohjalla on myös runsaasti jäidenlähdön vaurioittamia koivuja ja joitakin haapoja. Ylemmillä peneplaaniaalueilla on mänty- ja kuusivaltaisia metsiä kosteusoloista riippuen sekä kohtalaisen laajojakin suoalueita.

Ivalojoen virtaamatiedot ovat olemassa alavirran Pajakoskelta, jossa ne ovat kesäkuukausina keskimäärin 40–60 m³/s, jolloin suurin korkeus osuu kesäkuulle. Kullanhuuhdonta-alueella virtaaman voi arvioida olevan noin 10–20 % pienempiä, jolloin keskivirtaaman voi olettaa olevan noin 40 m³/s ja kuivuuden aikaan 30 m³/s. Tulvahuippu voi kohota jopa yli 600 m³/s ollen vuosittain kuitenkin yli 300 m³/s. Tulvat muokkaavat kullanhuuhdonta-alueen luonnonoloja joka vuosi, mutta ei maisemaa muuttavalla tavalla. Muutokset tapahtuvat pääosin veden alla erilaisina pohjasärkkien muodostumina ja kivien liikkumisena jäänlähdön mukana ns. kulkureina. Ivalojoen vesistöalueen vähäisen järvisyyden johdosta joella esiintyy myös voimakkaita kesätulvia, jolloin vesimäärä ylittää 100 m³/s.

Tulva-aikoina on havaittavissa myös voimakasta veden samenemista veden sieppaaman roskan, karikkeen ja humuksen vuoksi.

Ivalojoen varresta on otettu myös vesinäytteitä kullanhuuhdonnan yhteistarkkailuun. Näytepiste sijaitsee noin 7 km alavirtaan Sotajoenkosken alapäässä. Siinä ei ole havaittu luonnonolosuhteista poikkeavia aineksia.

Muinaismuistoja alueella ei ole muutamaa kullanhuuhdontaan liittyvää kämpänpohjaa lukuun ottamatta.

TOIMINNAN VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN

Hakijan mukaan Metsähallitus ei ole pitänyt imurointia koskaan koneellisenä kullanhuuhdontana. Imurointia ryhdyttiin (hiukan mielivaltaisesti toiminnan mittakaavaan nähden) kutsumaan koneelliseksi kullankaivuuksi, vasta kun siitä tuli ympäristölupavelvollista toimintaa vedenalaisena.

Koska imurointi tapahtuu kokonaan veden alla, sen jäljet eivät näy rannalle. Viimeistään seuraavan kevättulvan jälkeen imuroinnin jäljet joki-pohjassa katoavat täysin, jopa niin että vaatii todellista asiantuntijaa arvioimaan onko pohjassa joskus työskennelty.

Vaikutukset kalastoon ovat pikemminkin positiivisia. Kiviä siirtäessä niistä tulee muutaman päivän ajaksi sopivia onkaloisia raunioita, joissa erityisesti mateen- ja taimenenpoikaset viihtyvät paremmin kuin luonnontilaisessa pohjassa.

Kullanhuuhdonta-alueen tuntumassa on lapinesikkoesiintymä kuivalla maalla, mutta imurointi ei siihen vaikuta. Alueen lähistöllä on todennäköinen rauhoitetun linnun pesä. Hakija, joka on aktiivinen lintuharrastaja, on keskustellut asiasta Metsähallituksen uhanalaisvastaavan kanssa, ja luvanut etsiä pesää, mutta ei ole toistaiseksi sellaista löytänyt.

Työskentelyalueen kupeella on pesinyt ampuhaukka vuodesta 2008 alkaen, mutta se ei ole mitenkään häiriintynyt toiminnasta.

Alueella ei ole rakennettua ympäristöä. Sen sijaan alueella on vanhoja muinaismuistoiksi luokiteltavia jäänteitä 1870-luvun kultaryntäyksestä. Näihin kajoamista on toimija vahtinut tarkasti, sillä ohikulkijat tuntuvat joskus niistä liian kiinnostuneilta.

Alue sijaitsee Hammastunturin erämaa-alueella, jossa kullanhuuhdonta on kuitenkin harjoitettu jo lähes 150 vuotta.

Erillistä Natura-selvitystä ei ole katsottu tarvittavan edes erämaa-alueella olevissa varsinaisen koneellisen kullankaivuun kohteissa, joissa käsitelty maamäärä on kuitenkin vuositasolla 1 000-kertainen.

Toiminnassa ei käytetä mitään kemikaaleja.

Toiminnassa syntyy äärimmäisen vähän samentumaa, joka kulkeutuisi toimintapisteestä yli viisi metriä kauemmaksi. Silloinkin kyse on luonnollisesta maa-aineksesta, rapakalliosaven kolloideista yms.

Huomioiden vesistön koko virtausmäärän, on imuroinnin kautta kulkeutuva ja takaisin veden pinnalle laskeutuva hiekkainen vesimäärä noin 1/3 000 siitä.

Kesätulva-aikana veden samentuma on huomattavasti merkittävämpi, eikä työskentely huonon vedenalaisen näkyvyyden vuoksi onnistu edes rantamatalikolla.

Maata siirretään päivässä veden alla maksimissaan noin 1,5 m³ kiviä, ja imuroidaan maksimissaan noin 500 litraa hiekkana, sorana ja hienompaa aineksena lautalle laskeutumaan uudelleen veteen. Normaalipäivänä työskentely on vain noin puolet tästä.

Merkkiäkään minkäänlaisesta samentumasta tai pohjasammalen päälle laskeutuneesta hienoaineksesta ei näy enää 100 metriä työskentelypaikan alapuolella, viiden metrin päässäkin tuskin havaittavia määriä, jotka silloinkin ovat selvästi vähäisempiä kuin tulvien aiheuttamat veden luonnolliset samentumat ovat.

Kevättulvien ja korkeampien kesätulvienkin vaikutukset joen pohjaan ja rantoihin ovat moninkertaisia.

TOIMINNAN JA SEN VAIKUTUSTEN TARKKAILU

Hakija osallistuu Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n järjestämään vesistöjen yhteistarkkailuun.

TOIMENPITEET VAHINKOJEN EHKÄISEMISEKSI

Hakija suorittaa alueella kullanhuuhdontatyötä ympäristövastuullisesti ja luontoa kunnioittaen eikä ota mitään riskejä. Nykyinen toiminta ei tule muuttumaan.

Leirissä ei pidetä avotulta kulovaroitusaikana.

TOIMINNAN ALOITTAMINEN MUUTOKSENHAUSTA HUOLIMATTA JA VALMISTELULUPA

Hakija on hakemuksen tiedoksiantamisen jälkeen 27.6.2016 aluehallintovirastoon toimittamassaan kirjelmässä pyytänyt saada aloittaa toiminta muutoksenhausta huolimatta.

Imurointi veden alla on mahdollista ainoastaan lämpimän veden aikana, veden lämpötilan ollessa mieluiten yli 14 astetta. Jokainen aste tämän

alapuolelle lyhentää päivittäistä työaikaa merkittävästi ja siten toiminnan tulosta. Ivalojoella tämä aika on mahdollinen yleensä noin 25.6.–15.8., johon sisältyy poikkeuksetta liian kylmiä jaksoja. Työaikaa lyhentää myös liian korkea vesi, jolloin imuroitava alue jää liian syvälle ja/tai virran voimakkuus estää työskentelyn. Optimaalisia työskentelypäiviä kertyy vuodessa siten keskimäärin vain noin 30 päivää.

Ottaen huomioon toimintaan liittyvät korkeat viralliset maksut (ympäristölupa, vesientarkkailu, kulanhuuhdontalupa sekä vuosimaksut ym.) ja lisäksi omat kaivukustannukset, jotka syövät toiminnan tuloksesta jo nyt jo ainakin kolmanneksen, on jokainen optimaalinen työpäivä päästävä käyttämään.

Hakija ilmoittanut olevansa kulanhuuhdonnan verovelvollinen ammatinharjoittaja, ja kesäajat se on hänen päätoimensa.

LUPAHAKEMUKSEN KÄSITTELY

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Aluehallintovirasto on antanut hakemuksen tiedoksi kuuluttamalla Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa suomeksi ja Inarin kunnassa suomeksi ja pohjoissaameksi 1.4.–2.5.2016. Kuulutuksesta on annettu erikseen tieto asiakirjoista ilmeneville viranomaisille ja asianosaisille. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettu paikallislehti Inarilaisessa 6.4.2016.

Kuulutus ja keskeisimmät asiakirjat on julkaistu internetissä aluehallintoviraston Lupa-Tietopalvelussa.

Lausunnot ja muistutus

1. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat-vastuualue

ELY-keskus toteaa, että luonnonsuojelulain (LsL 1096/1996) 65 §:n mukaan, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen valinnan perusteena olevia luonnonarvoja, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. LsL:n 65.1 §:n mukaan arvioinnin laatimisvelvoitteen kannalta on merkitystä vain niillä Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luonnonarvoilla, jotka ovat olleet alueen valinnan perusteena.

Lapin ELY-keskus toteaa, että kulanhuuhdonta-alueella on Ympäristöhallinnon Eliölajit -tietojärjestelmän (27.4.2016) mukaan useita luonnonsuojelulailla uhanalaiseksi määritellyn putkilokasvin esiintymiä. Valtausalueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee lisäksi rauhoitetun suuren petolinnun pesimäreiviiri. Laji on luonnonsuojelulain (1096/1996) 38 §:n

mukaisesti rauhoitettu lintu ja luonnonsuojelulain 49 §:ssä mainittu EU:n lintudirektiivin liitteen 1 mukainen laji. Luonnonsuojelulain 39 §:n ja 49 §:n 2 mcm. sekä EU:n lintudirektiivin artiklan 5 kohdan mukaan mm. lajin tahallinen häiritseminen, erityisesti lisääntymis- tai jälkeläistenkasvatusaikana tai muutoin niiden elämänsyklin kannalta tärkeillä paikoilla on kielletty. Suunnitellun toiminnan mahdolliset rajoitukset edellä mainittujen uhanalaisten lajien osalta tulee selvittää Metsähallituksen Luontopalveluista.

Lisäksi Hammastunturin erämaa-alueella toimittaessa on otettava huomioon erämaalain säännökset ja tavoitteet, erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja Metsähallituksen alueelle mahdollisesti antamat käytännön ohjeet.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kullanhuuhdonta hakemuksessa esitetyllä tavalla suoritettuna ja tässä lausunnossa esitetty huomioiden, ei todennäköisesti merkittävästi heikennä Hammastunturin Natura-alueen luonnonarvoja eikä luonnonsuojelulain 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua arviointi- ja lausuntomenettelyä siten tarvita.

Lapin ELY-keskuksen käsityksen mukaan hakemuksen mukaiselle toiminnalle voidaan myöntää ympäristölupa soveltaen aiemmassa ympäristöluvassa annettuja lupaehtoja. Hakijan tulee liittyä Lapin Kullankaivajain Liiton järjestämään vesistön yhteistarkkailuun. Toiminnan vaikutuksista ja laajuudesta tulee toimittaa vuosittaiset Lapin ELY-keskuksen pyytämällä tavalla.

2. Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen

Kalatalousviranomaisena Lapin ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa hakemukseen. Hakijan tulee osallistua vesistön yhteistarkkailuun. Erilistä kalataloudellista tarkkailua tai kalatalousmaksua ei tarvita.

3. Inarin kunta

Inarin kunnan mukaan hakemuksen kohteella ei ole voimassa olevaa kunnallista kaavaa. Hakemuksen osalta ei voimassa olevien kunnallisten kaavojen kannalta ole huomautettavaa.

4. Inarin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, ympäristöyksikkö

Ympäristönsuojeluviranomaisella ei ole lausuttavaa.

5. Saamelaiskäräjät

Johdanto

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on pyytänyt Saamelaiskäräjiltä lausuntoa viitekohdassa mainitusta hakemuksesta. Hakemuksessa tarkoitettu alue sijaitsee saamelaiskäräjälain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella, jossa saamelaisilla on kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään (perustuslain

121 §:n 4 momentti). Saamelaiskäräjät on saamelaiskäräjälain 1 §:n 1 momentissa ja 5 §:n 1 momentissa määrättyjen tehtäviensä ja hakemuksessa kuvatussa toiminnasta johtuvien vaikutusten vuoksi asiassa asianomainen.

Saamelaiskäräjät esittää lausunnossaan näkemyksensä siitä, millaisia vaikutuksia hakemuksen mukaisesta toiminnasta aiheutuisi saamelaisten perustuslaillisille oikeuksille ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan ja tulisiko näiden vaikutusten valossa ympäristölupaa ja vesitalouslupaa myöntää.

Saamelaiskäräjät vastustaa ympäristöluvan ja vesitalousluvan myöntämistä, koska toiminnasta jäljempänä esitetyn tavoin aiheutuisi ympäristönsuojelulain 49 §:n 6 kohdan tarkoittamaa olennaista heikennystä sekä vesilain 2 luvun 8 §:n tarkoittamaa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaisten mahdollisuuksiin käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan sekä harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan.

Hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutukset saamelaiskulttuurille

Saamelainen kulttuuri on vahvasti luontosidonnaista ja muutokset saamelaisten kotiseutualueen luonnonoloissa vaikuttavat suoraan saamelaisen kulttuurin harjoittamismahdollisuuksiin, kullanhuhdonta erityisesti poronhoitoon ja kalastukseen. Saamelaiseen kulttuuriin katsotaan kuuluvan muun muassa poronhoidon, kalastuksen, metsästyksen ja keräilyn (PeVL 29/2004 vp). Koneellisen kullankaivun vaikutuksia ympäristöön ja toisaalta saamelaiseen kulttuuriin ei voi käsitellä toisistaan irrallisina. Esimerkiksi kullankaivusta johtuvat muutokset kalakannoissa vaikuttavat suoraan saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta ja vastaavasti koneellinen kullankaivu häiritsee porojen laidunnusta, laidunkiertoa ja poronhoitotöitä sekä tuhoaa poroille tärkeitä laidunmaita siten heikentäen poronhoidon harjoittamisedellytyksiä.

Koneellisen kullankaivun ympäristövaikutuksia on Suomessa tutkittu tois- taiseksi varsin vähän. Saamelaisten kotiseutualueella ainoastaan Lemmenjoen kansallispuistossa on selvitetty laajemmin kullanhuhdonnan vaikutuksia alueen ympäristöön'. Selvityksen mukaan kullankaivulla on laajoja ja pitkäaikaisia kielteisiä vaikutuksia alueen luontoon, esimerkiksi vedenlaatuun ja taimenkantaan (ks. myös Pohjois-Suomen Aluehallinto- viraston lupapäätös Dnro PSAVI/52/04.08/2011, s. 8, 13–14, 16–18).

Koneellisen kullankaivun vaikutukset saamelaiseen kalastusperintee- seen

Hakijan tarkoituksena on harjoittaa koneellista kullankaivua imuroimalla Ivalojoessa, joka laskee Inarijärveen. Ivalojoessa on alkuperäinen, Inarijärvestä vaeltava taimenkanta, joka nousee pääuoman lisäksi myös useisiin sivujokiin, mm. Sotajokeen. Vaeltavien järvitaimenien lisäksi esiintyy paikallisia taimenkantoja. Ivalojokea pidetään kohtuullisena virkistyska- lastuspaikkana (Koneellisen kullankaivun yhteistarkkailu vuonna 2014, Ivalojoen-Sotajoen-Vuotson alue).

Inarijärvi on merkittävä kalastuskohde, jossa harjoitetaan myös ammattikalastusta. Järven vuotuiseksi kalastuksen kokonaissaaliiksi arvioidaan noin 183 000 kg/v. Saaliista lähes puolet on siikaa, mutta myös taimen on merkittävässä asemassa saaliissa. Kotitarvekalastajat pyydystivät kokonaissaaliista 55 prosenttia, ammattimaiset kalastajat 27 prosenttia ja ulkopaikkakuntalaiset kalastajat virkistyskalastajat ja mökkiläiset - yhteensä 18 prosenttia. Inarijärvi sivuvesistöineen onkin tärkeä saamelaiskulttuuriin kuuluvan kalastuksen kannalta, myös saamelaiselle ammattikalastukselle.

Ivalojoen vesistöalue on Inarijärven vaeltavan taimenen tärkein lisääntymisvesistö. Inarijärven taimenkannasta noin 70 % on peräisin Ivalojoen vesistöstä (RKTL 2010). Vaeltavan taimenen lisääntymisalue ulottuu Ivalojoen pääuomassa Hammastunturin erämaa-alueen läpi Lemmenjoen kansallispuiston alueelle. Ivalojoen alaosa on myös tärkeä Inarijärvestä nousevan pohjasiiian kutualuetta (Metsähallitus 2012:3). Taimenen osalta jokainen sivupuro aina latvoille asti turvaa Ivalojoen alkuperäisen taimenkannan olemassaolon (Metsähallitus 2012:3, Metsähallituksen lausunto Pohjois-Suomen ympäristölupavirastolle 2008).

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus ovat selvittäneet koneellisen kullankaivun ympäristövaikutuksia Lemmenjoen kansallispuistossa vuosina 2006–2009 (Lemmenjoen kansallispuiston koneellisen kullankaivun ympäristövaikutukset, Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2010). Selvityksen mukaan kullankaivulla on laajoja ja pitkäaikaisia kielteisiä vaikutuksia alueen luontoon, esimerkiksi vedenlaatuun ja taimenkantaan.

Raportin mukaan koneellisen kullankaivun vaikutukset olivat selvästi havaittavissa, joskin vaikutusten voimakkuus vaihteli ajallisesti mm. sadanasta, virtaamaolosuhteista ja luultavasti myös kaivutoiminnan aktiivisuudesta johtuen. Kaivusta aiheutuva kunto aineen ja ravinteiden eroosio näkyi kohonneina arvoina ja pitoisuuksina niin sameudessa, kiintoainepitoisuudessa, sähkönjohtavuudessa, värissä, ravinnepitoisuuksissa, kuin raudan ja alumiinin pitoisuuksissakin. Veden pH, fosfaattifosforin pitoisuus ja kemiallinen hapenkulutus sen sijaan eivät näyttäneet vaihtelevan kuormituksesta johtuen. Selvityksen mukaan merkittävimmit nousivat vaikutukset sameuteen sekä kiintoaineen, kokonaisfosforin ja metallien pitoisuuksiin.

Sameus ja kiintoainepitoisuudet olivat 10–50-kertaiset kaivutoiminnan vaikutusalueilla verrattuna luonnontilaisiin alueisiin. Raportissa oli tutkittu myös raudan ja alumiinin pitoisuuksia. Voimakkaan maanmuokkauksen yhteydessä raudan ja alumiinin pitoisuudet tyypillisesti kohoavat metallien vapautuessa maaperästä eroosion takia. Metallien keskipitoisuudet kuormitetuilla alueilla olivat raudan osalta 2–30 kertaiset ja alumiinin osalta 4–70 kertaiset luonnontilaisiin pisteisiin verrattuna. Metallien pitoisuudet vaihtelivat erittäin voimakkaasti ajankohdasta riippuen. Raportissa tarkastellun Jäkälä-Äytsin ja Miessijoen alumiinipitoisuudet olivat erittäin korkeita, ja ne ylittivät kirjolohelle määritetyn LC50-arvon (pitoi-

suus, jossa 50 % koe-eläimistä kuolee, raja-arvo 560 µg/l). Alumiini esiintyy vedessä sekä partikkeleihin sitoutuneena, biologisesti vähemmän aktiivisena että eliöstölle myrkyllisenä liukoisena alumiinina. Raportin mukaan kullankaivun kiintoaineen eroosiota lisäävä vaikutus näkyi sedimentaatiokeräinten tuloksissa selvästi kummankin tutkimuksessa olleen kaivalueen alapuolisilla pisteillä. Luonnontilaisiin alueisiin verrattuna kuormituksen alaisten alueiden sedimentaatio oli 3–30-kertainen. Sedimentaation määrään vaikutti myös erot alueiden maaperässä, jyrkkyydessä ja kaivutoiminnan aktiivisuudessa. Kalastoa koskevassa selvityksessä todettiin, että koskialueiden tukkeutuminen hiekan sedimentaation takia haittaa todennäköisesti kalaston lisääntymistä pahiten sedimentoituneilla alueilla.

ELY-keskus toteutti jatkona vuosien 2006–2009 selvityksille Lemmenjoella uutta vesistötarkkailua kesällä 2011 (Lemmenjoen alueen koneellisen kullankaivun tehostettu tarkkailu (Vesistötarkkailun tulokset 2011)). Raportin mukaan koneellisen kullankaivun kuormitus on edelleen nähtävissä välittömästi kullankaivalueiden alapuolella luonnontilaan verrattuna moninkertaisina metalli-, kiintoaine- ja ravinnepitoisuuksina ja sameusarvoina, mutta kokonaisuutena vedenlaatu oli kohentunut edellisestä seurantajaksosta. Pitoisuudet olivat korkeimmillaan Miessijoella, jossa kaivutoiminta on laajempaa ja pidemmän historian omaavaa kuin Jäkälä-Äytsillä. Raportin mukaan varsinkin alumiinin maksimipitoisuudet ovat saattaneet olla akuutistikin haitallisia Miessijoen ja Jäkälä-Äytsin kalastolle. Vaikka pitoisuudet laimenevat alapuolisilla jokialueilla, on luonnontilaan verrattuna moninkertainen jatkuva alumiinialtistus yhdistettynä kutu- ja poikastuotantoalueita liettävään kiintoainekuormitukseen todennäköisesti haitannut kalojen lisääntymistä ja rajoittanut herkkien lajien esiintymistä alueilla.

Lapin ELY-keskus on todennut lausunnossaan Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolle koskien pienimurtoiminnan ympäristövaikutuksia Inarin kunnassa sijaitsevalla Sotajoella seuraavasti (lupapäätös PSAVI/53/04.08/2012): ”Kullankaivulla on sekä suoria, välillisiä että kumulatiivisia vaikutuksia vesiuomiin, niissä elävään kalastoon ja muuhun eliöstöön sekä veden laatuun.

Kalataloudellisessa mielessä kullankaivun keskeiset vesiuomaa koskevat vaikutukset ovat lisääntymis- ja elinympäristöihin sekä ravinnonsaantiin liittyvät muutokset uoman pohjan rakenteen, vesikasvillisuuden ja pohjaeläimistön sekä rantavyöhykkeen kasvillisuuden tuhoutuessa osittain tai kokonaan.

Kaivu tai imuruoppaus voi tuhota kutusoraikkojen ja ajankohdasta riippuen niissä hautuvan mädin tai kuoriutuneet ruskuaispussipoikaset sekä muita, kuten pohjaveden purkautumiskohdissa ja tihkuvyöhykkeillä uomassa sijaitsevia, lisääntymisalueita, poikaskivikoita, kalojen suoja- ja lepopaikkoja, syönnösalueita sekä talvehtimissyvänteitä. Uoman kaivu voi myös muuttaa virtausoloja, kuivata osan uomaa ja luoda vaellus ja kulkuesteitä kaloille. Kullankaivun luonteesta johtuen nämä vaikutukset ovat

kaivu alueilla väistämättömiä ja peruuttamattomia sekä pitkäkestoisia ja varsinkin konekaivussa laaja-alaisia.

Kullankaivusta voi aiheutua suoria kalastovaikutuksia myös vedenlaatu- muutosten, ensisijaisesti sameuden ja kiintoainepitoisuuden, mutta myös ravinne- ja metallipitoisuuden sekä mahdollisten polttoaine-, moottori- tai hydraulikkaöljyjäästövahinkojen kautta. Veden laatuun on mahdollista vaikuttaa vesiensuojelutoimenpitein. Edellä mainitut vaikutukset kertautuvat ja kumuloituvat, kun kulta kaivetaan samalla alueella useita vuosia tai useissa kohteissa samanaikaisesti tai sama alue kaivetaan useaan kertaan.”

Huomattava osa koneellisen kullankaivun luvista kohdistuu Ivalojoen vesistöalueelle, joka on Inarinjärven vaeltavan taimenen tärkein lisääntymisvesistö.

ELY-keskus on lausunnossaan kullanhuuhdontalupahakemuksesta HL2O12:0013 todennut, että Sotajoella on havaittu pohjoisille vesille poikkeuksellisen korkeita fosforipitoisuuksia. Ympäristöhallinnon pintavesien laaduntarkkailussa on Sotajoessa havaittu myös poikkeuksellisen korkeita alumiinipitoisuuksia havaintopisteessä Ivalojoki 57. Lapin Kullankaivajain Liiton vesistön yhteistarkkailussa on vuosina 2014 ja 2015 lisäksi havaittu Sotajoessa kohonneita rautapitoisuuksia. Näiden vedenlaatatietojen perusteella vähäinkin kuormituksen lisääntyminen Ivalojoen vesistössä aiheuttaisi negatiivisia vaikutuksia vesistön kalastoon.

Myös ympäristövaliokunta on lausunnossaan (7/2010 vp, Kullanhuuhdonta) talousvaliokunnalle vuonna 2010 todennut koneellisesta kullankaivusta seuraavan monenlaisia haitallisia ympäristövaikutuksia: ”Koneellinen kullankaivu aiheuttaa kiintoaineen ja ravinteiden eroosiota, joka näkyy alueen vesien korkeana rauta- ja alumiinipitoisuutena, sameutena, sedimentaation lisääntymisenä, pohjaeläimistön, pohjalevästön ja kalaston tilassa sekä kasvillisuusmuutoksina.”

Saamelaiskäräjät yhtyy ympäristövaliokunnan sekä ELY-keskuksen ympäristölupapäätöksessä PSAVI/53/04.08/2012 esiintuomaan kantaan, jonka mukaan kullankaivulla on suoria, välillisiä ja kumulatiivisia vaikutuksia vesiuomiin, niissä elävään kalastoon ja muuhun eliöstöön sekä vedenlaatuun. Kuten ELY-keskuskin lausunnossaan toteaa, edellä mainitut vaikutukset kertautuvat ja kumuloituvat, kun kulta kaivetaan samalla alueella toistuvasti, usean vuoden ajan ja useissa kohteissa samanaikaisesti.

Saamelaiskäräjät haluaa lisäksi kiinnittää huomiota siihen, että valtioneuvoston 3.12.2015 hyväksymässä Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa vuosiksi 2016–2021 todetaan, että muutamassa vesimuodostumassa (Inarin Sotajoki, Postijoki ja Maddib-Ravadas) arvioidaan olevan riski tilan heikentymisestä koneellisesta kullankaivuusta aiheutuvien paineiden takia (s. 7).

Kullankaivuulla on paikallisia vaikutuksia lähinnä suoraan alapuoliseen jokijaksoon: veden samentumista, kiintoaineen lisääntymistä, ravinteiden, raudan ja alumiinin pitoisuuksien kohoamista. Kuormitus vaihtelee vuosittain, riippuen maansiirto- ja kaivuutoiminnan laajuudesta, sekä kun-kin vuoden sademääristä ja virtaamista. ... Korkeat liukoisen alumiinin pitoisuudet ja kutosoraikkojen silttaantuminen sedimentoituvan kiintoaineen vuoksi voivat heikentää lohikalojen lisääntymistä. (s. 42)

Koneellisen kullankaivuun alapuolisissa vesistöissä seurataan muun muassa toiminnan vaikutuksia veden sameuteen sekä kiintoaineen, raudan ja alumiinin pitoisuuksiin (s. 56).

Niin sanotuiksi riskivesiksi hyvän ekologisen tilan suhteen arvioitiin jokivesistä koneellisen kullankaivuun aiheuttamien paineiden takia Inarin Sotajoki, Postijoki ja Maddib-Ravadas (s. 64).

Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa riskivedeksi todettu Sotajoki kuuluu Ivalojoen vesistöalueeseen kuten nyt käsiteltävänä oleva kullanhuuhdonta-alue.

Hakija toteaa hakemuksessaan virheellisesti, että virtapaikassa ei pohjasta nouse juurikaan samentumaa aiheuttavaa lietettä, sekä pitää muutenkin samentumaa ja kiintoainespitoisuutta vedessä lähinnä silmin havaittavana esteettisenä häirtana. Samentuman ja kiintoainespitoisuuden kalastovaikutusten osalta Saamelaiskäräjät viittaa edellä mainittuun Lapin ELY-keskuksen lausuntoon ympäristölupapäätöksessä PSAVI/53/04.08/2012.

Hakemuksessa ei tuoda lainkaan esiin joen pohjasta imuroinnin johdosta veteen vapautuvaa kaloille myrkyllistä alumiinia ja rautaa. Hakemuksessa todetaan joen pohjan olevan rapakalliosavea, mikä merkitsee pohjassa olevan runsaasti alumiinia. Todennäköisesti alumiinia vapautuu kaivualueelta merkittävimmin veteen vasta seuraavan kevättulvan aikana veden ollessa hieman happamampaa kuin muina aikoina. Tältäkin osin Saamelaiskäräjät viittaa edellä mainittuun Lapin ELY-keskuksen lausuntoon ympäristölupapäätöksessä PSAVI/53/04.08/2012.

Virtaavan joen pohjan käsittelyllä on kalastolle kahdenlaisia vaikutuksia. Pohjan käsittelyssä joen pohja muuttuu käsiteltävällä alueella paremmin hengittäväksi kiintoaineksen poistuessa siitä. Tämä puolestaan parantaa kalojen mädin elinolosuhteita tällä alueella. Käsiteltävältä alueelta pohjasta poistuva kiintoaines ei kuitenkaan poistu joesta vaan laskeutuu aikaa myöten joen pohjaan alavirrassa heikentäen näin näiden alapuolisten alueiden sopivuutta kalan mädin kehitykselle.

Hakemuksessa todetaan myös virheellisesti, että työskentely ei tapahdu minkään kalalajin kudun aikana eikä myöskään sinä aikana jolloin mätimunat kehittyvät. Pohjois-Lapin alueella harjuksen kutu ajoittuu yleisesti kesäkuulle ja harjuksen mädin kehitysaika on 3–4 viikkoa. Tällöin mätimunien kuoriutumisaika ja erityisen herkkä ruskuaisspussipoikasvaihe ajoittuvat heinäkuulle. Hakemuksen mukaan toimintaa harjoitettaisiin kesäkuun alkupuolelta elokuun loppuun.

Edellä mainitussa Lapin ELY-keskuksen lausunnossa ympäristölupapäätöksessä PSAVI/53/04.08/2012 todetaan, että "kalataloudellisessa mielessä kullankaivun keskeiset vesiuomaa koskevat vaikutukset ovat lisääntymis- ja elinympäristöihin sekä ravinnonsaantiin liittyvät muutokset uoman pohjan rakenteen, vesikasvillisuuden ja pohjaeläimistön... tuhoutuessa osittain tai kokonaan." Ja edelleen, että "uoman kaivu voi myös muuttaa virtausoloja, kuivata osan uomaa ja luoda vaellus- ja kulkuesteitä kaloille. Kullankaivun luonteesta johtuen nämä vaikutukset ovat kaivualueilla väistämättömiä ja peruuttamattomia sekä pitkäkestoisia ja varsinkin konekaivussa laaja-alaisia." Näiden joen hydrologisen tilan muutosten myötä erityisesti kevättulvan aikaisen eroosion vaikutus joen pohjaan ja rantoihin voi kasvaa voimakkaastikin.

Edellä todetun vuoksi Saamelaiskäräjät katsoo, että hakijan liittyminen Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n järjestämään vesistön tilan yhteistarkkailuun ei ole riittävää, koska tässä tarkkailussa mitataan vain satunnaisesti veden liukoisen alumiinin ja raudan pitoisuuksia.

Lisäksi on huomioitava, että pumpuista saattaa aiheutua myös ympäristöongelmia, mikäli laitteista vapautuu öljy- tai polttoainepäästöjä ympäristöön.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan hakemuksessa kuvatusa toiminnasta aiheutuu yhdessä alueen muun maankäytön kanssa olennaista haittaa alueen ympäristölle ja saamelaisten kalastusmahdollisuuksiin, eikä ympäristönsuojelulain 49 §:n 6 kohdan mukaisia edellytyksiä ympäristöluvan myöntämiselle ole.

Mahdollisesti myönnettävän ympäristöluvan lupaehtojen osalta Saamelaiskäräjät toteaa, että aluehallintoviranomaisen tulee, mikäli lupa myönnetään, määrätä toiminnasta aiheutuville päästöille mitattavissa olevat raja-arvot, sekä ulkopuolisen ja riippumattoman tahon toimesta järjestettävä päästöjen mittausselvoite.

Koneellisen kullankaivun vaikutukset saamelaiseen poronhoitoon

Saamelaisporonhoito on selkeästi kulttuurinen elinkeino, jossa erityisen tärkeää on kulttuurin ja elämäntavan siirtäminen sukupolvelta toiselle. Yleissopimus biologisesta monimuotoisuudesta (SopS 78/1994) astui Suomessa voimaan 25.10.1994. Yleissopimuksen artiklassa 8(j) sopimusosapuolet sitoutuvat muun muassa kunnioittamaan, suojelemaan ja ylläpitämään biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kannalta merkittävää alkuperäiskansojen ja perinteisen elämänmuodon omaavien paikallisyhteisöjen tietämystä, innovaatioita ja käytäntöjä. Suomessa sopimuksen artikla 8(j):n velvoitteet koskevat saamelaisia. Saamelainen luonnon monimuotoisuuteen liittyvä perinteinen tieto ilmenee saamelaisessa luonnonkäytössä ja perinteisten saamelaiselinkeinojen harjoittamisessa eli poronhoidossa, kalastuksessa, metsästyksessä, keräilyssä ja käsityössä sekä luontosuhteessa. Perinteinen tieto on luonteeltaan käytännönläheistä, ja sitä siirretään sukupolvelta toiselle elinkeinoin, kuten poronhoitoon, liittyvässä terminologiassa ja käytänteissä.

Mikäli edellytykset kulttuurin ylläpidolle tuhoutuvat paikallisesti ympäristöön kohdistuvien toimien, kuten koneellisen kullankaivun vuoksi, katkeaa myös kulttuurin jatkumo tässä nimenomaisessa ympäristössä.

Poronhoito on yksi perinteisistä maankäytön muodoista pohjoisessa, ja laajoja alueita tarvitsevana elinkeinona muut maankäyttömuodot vaikuttavat aina jollakin tavalla sen ympäristön käyttöön. Esimerkiksi hallituksen esityksessä kaivoslaiksi (HE 273/2009 vp: 176) todetaan kullanhuhdonnan vaikutuksista Lemmenjoen alueen poronhoitoon seuraavaa: "Lemmenjoen kansallispuiston alue on saamelaisen poronhoidon ydin- aluetta. Poronhoito on saamelaisen kulttuurin perusta. Laidunrauha, laidunten yhtenäisyys ja laidunten määrä ovat poronhoidon jatkumisen elinehto. Lemmenjoen kulta-alue kuuluu Sallivaaran paliskunnan laidunalueeseen. Sallivaaran paliskunnan poronomistajat ovat saamelaisia perheitä, joille poronhoito on joko pää- tai sivuelinkeino. Koneellinen kullanhuhdonta sekä siihen liittyvä rakentaminen ja maastoliikenne keskeisellä paliskunnan porojen laidunalueella aiheuttavat haittaa saamelaisten poronhoidolle, kun muun muassa laidunalueiden käyttö vaikeutuu ja laitumet kuluvat. Lisäksi haittaa aiheutuu porojen luontaisten kulku- ja kuljetusreittien katkeamisesta, poronhoitotöiden vaikeutumisesta ja kustannusten kasvusta. Lemmenjoen kansallispuisto kuuluu myös erityiseen poronhoitoalueeseen, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle."

Vaikka yllä olevassa lainauksessa kuvataan nimenomaan Lemmenjoella harjoitettavan kullankaivun vaikutuksia Sallivaaran paliskunnan poronhoitoon, kuvaa se Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan koneellisen kullankaivun vaikutuksia saamelaisporonhoitoon laajemminkin.

Hammasstunturin paliskunnassa harjoitetaan saamelaista poronhoitoa, joka perustuu laidunkiertoon. Perinteiseen saamelaisporonhoitoon kuuluvan laidunkiertojärjestelmän ylläpitäminen on tullut yhä vaikeammaksi, koska poronhoito joutuu entistä enemmän kilpailemaan alueen muiden maankäyttömuotojen, kuten kullankaivun kanssa. Kullankaivulupahakemukset Ivalojoen vesistöalueelle lisääntyvät edelleen ja todennäköisesti yhä kiihtyvällä tahdilla sen jälkeen, kun koneellinen kullankaivutoiminta Lemmenjoen kansallispuistossa loppuu vuonna 2020. Saamelaisten kotiseutualueen luonto on erittäin haavoittuvaista ja hitaasti uudistuvaa. Laidunmenetysten ja -häiriöiden myötä laidunkiertojärjestelmä muuttuu lopullisesti ja vaarana on, että saamelaisen poronhoidon perinne muuttuu, saamelaiskulttuurin jatkuvuus vaarantuu ja ympäristön tila heikkenee merkittävästi.

Hammasstunturin paliskunnan kutturalaisten tokkakunnan porot laiduntavat talvet Ivalojoen eteläpuolisilla alueilla eli hakemusalueella. Paliskunnassa on kaksi vakituista kesämerkityspaikkaa, joista toinen on Kutturassa Kekkosenojan varressa hakemusalueen läheisyydessä.

Hakemuksessa tarkoitettun alueen välittömässä läheisyydessä itäpuolella on lisäksi Ivalon ja Hammasstunturin paliskuntien välinen raja-aita. Tämän vuoksi alueella kulkee ja kuljetetaan poroja jatkuvasti.

Ympäristölupaharkinnassa tulee huomioida alueella aikaisemmin harjoitetun metsätaloustoiminnan, matkailun ja vastaavien kullankaivulupien vaikutukset saamelaiskulttuuriin YK:n KP-sopimuksen ratkaisukäytännön mukaisesti (esimerkiksi YK:n Ihmisoikeuskomitean ratkaisu Äärelä ym. vs. Suomi). Luvan myöntämisen edellytysten arvioinnin ei tule perustua vain kyseessä olevaan lupahakemukseen, vaan myös alueen aikaisempi ja nykyinen käyttö tulee ottaa kumulatiivisesti huomioon. Hammastunturin paliskunnassa ja hakemuksessa tarkoitetun alueen lähistöllä on harjoitettu ja harjoitetaan esimerkiksi metsätaloustoimintaa, joka häiritsee alueen poronhoitoa, vähentää laidunalueiden arvoa ja vaikuttaa negatiivisesti alueen vesistöihin.

Laidunkiertojärjestelmällä on merkittävä vaikutus laidunten kantokykyyn ja sitä kautta ympäristön tilaan (Metsähallitus 2009: 31). Hakemuksessa tarkoitettu toiminta ja siihen liittyvä leiriytyminen ja asuminen, koneista ja liikkumisesta syntyvä melu pirstovat ja kaventavat porolaitumia ja häiritsevät porojen laidunrauhaa, ja siten vaarantavat laidunkiertojärjestelmän jatkuvuuden. Koska saamelaisten kotiseutualueen luonto on erittäin haavoittuvaista ja äärimmäisen hitaasti uudistuvaa, kullankaivussa tuhotut laidunalueet menetetään pysyvästi ja laidunkiertojärjestelmä muuttuu lopullisesti. Mikäli laidunkiertojärjestelmästä joudutaan luopumaan, muuttuu (suomalaistuu) saamelaisen poronhoidon perinne, katkeaa saamelaiskulttuurin jatkuvuus ja ympäristön tila heikkenee merkittävästi. Saamelaiskäräjät haluaa muistuttaa, että hakemuksessa tarkoitettu alue sijaitsee poronhoitolain 2 §:ssä tarkoitettulla erityisesti poronhoitoon varatulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Toistaiseksi ympäristölupaviranomainen on saamelaisten kotiseutualueen lupaharkinnassa arvioinut jokaista ympäristölupahakemusta yksittäistapauksena, eikä hakemuksessa tarkoitettua toiminnan, vastaavien lupien ja muiden maankäyttömuotojen yhteisvaikutuksia saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria ole arvioitu ympäristönsuojelulain 49 §:n 6 kohdan edellyttämällä tavalla. Tästä johtuen ympäristölupaviranomainen on miltei poikkeuksetta myöntänyt kaikille hakijoille ympäristöluvat sillä perusteella, ettei se ole katsonut ko. hakemuksen mukaisesta toiminnasta aiheutuvan 49 §:ssä tarkoitettua luvan myöntämisen estettä. Tämä on johtanut esim. Hammastunturin paliskunnassa laidunkiertojärjestelmän ja poronhoitoperinteen muutoksen ja laidunmenetysten myötä elinkeinon harjoittamisedellytyksien heikkenemiseen. Kullanhuuhdonta-luvasta aiheutuvat vaikutukset eivät ole siis pelkästään paikallisia, vaan voivat pahimmillaan muuttaa paliskunnan koko poronhoitotapaa.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan hakemuksessa kuvatussa toiminnasta aiheutuu yhdessä alueen muun maankäytön kanssa olennaista haittaa alueen ympäristölle ja poronhoidolle, eikä ympäristönsuojelulain 49 §:n 6 kohdan mukaisia edellytyksiä ympäristöluvan myöntämiselle ole.

6. Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Vesa Luhta on ympäristölupahakemuksessaan hakenut lupaa koneelliselle kullankaivulle (imurointi) kullanhuuhdontalupa-alueelle HL2013:0058, joka sijaitsee Ivalojoella Björklundinkosken ja Grönholmankosken seutuvilla Hammastunturin erämaa-alueella Inarin kunnassa. Ivalojoki sisältyy Natura-alueeseen Hammastunturin erämaa, F11300203 ja kuuluu luontotyyppiin "Fennoskandian luonnontilaiset jokivedet". Ympäristölupahakemus koskee kullanhuuhdontalupa-aluetta HL2013:0058, jonka pinta-ala on 3,8 hehtaaria. Hakijan edellinen ympäristölupa on päättynyt 31.12.2015 ja koskenut suurelta osin samaa aluetta.

Metsähallitus esittää muistutuksenaan seuraavaa:

Kaikessa toiminnassa on varottava vahingoittamasta kullanhuuhdonta-alueella esiintyvää lapinesikkoesiintymää. Lapinesikko kuuluu IUCN-luokituksen mukaan erittäin uhanalaisiin (EN, endangered) putkilokasvilajeihin.

Kalaston osalta Metsähallitus muistuttaa, että koneellinen kullanhuuhdonta on huomattava vesistöihin suoraan vaikuttava maankäyttömuoto Ivalo-, Sota- ja Tolosjoen sekä Palsinojan kullankaivualueella, joka on samalla osa Ivalojoen alkuperäisen vaeltavan taimenen lisääntymis- ja poikastuotantoaluetta. Alueella on myös arvoa virkistyskalastuskohteena.

Kullankaivusta on kokonaisuutena ajatellen aiheutunut paikallisesti ja alueellisesti alapuolisessa vesistössä mm. kiintoainepitoisuuksien nousua tasolle, jota pidetään kalastolle haitallisena. EU:n kalavesidirektiivin mukainen lohikaloille turvallinen kiintoainepitoisuuden taso on alle 25 mg/l. Tämä pitoisuus on ylittynyt Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n järjestämän vesistöjen yhteistarkkailun 2006–2014 tulosten perusteella mm. Palsiojalla vuosina 2006, 2008, 2010, 2012, 2013 ja 2014, Sotajoella 2009 ja 2014 sekä Moberginojalla 2014. Ylä-Lapin vesistöjen luontainen, tulva-aikojen ulkopuolinen, kiintoainepitoisuus, johon paikallinen kalasto on sopeutunut, on yleensä alle 5 mg/l. Kiintoaineen luontainen taustapitoisuus Ivalojoen alueen vesistöissä on alle 1 mg/l.

Kaivutapana imuruoppaus voi tuhota kutusoraikkoja ja ajankohdasta riippuen niissä hautuvan mädin tai kuoriutuneet ruskuaispussipoikaset sekä muita, kuten pohjaveden purkautumiskohdissa ja tihkuvyöhykkeillä uomassa sijaitsevia, lisääntymisalueita, poikaskivikoita, kalojen suoja- ja lepopaikkoja, syönnösalueita sekä talvehtimissyvänteitä. Imuruoppauksessa huuhdontarännin taakse syntyvät sorakasat saattavat mm. peittää alleen poikaskivikoita sekä niissä eläviä pienpoikasia.

Hakemuksen mukaan joen pohjan käsittelyssä 'kiviä siirtäessä niistä tulee muutaman päivän ajaksi sopivia onkaloisia raunioita, joissa erityisesti mateen- ja taimenenpoikaset viihtyvät paremmin kuin luonnontilaisessa pohjassa.'

Imuruoppauksessa syntyvät pohjamuodostumat eivät ole uoman virtausten muovaamia, tai kalataloudellisena kunnostuksena suunnitellusti rakennettuja, suhteellisen pysyviä muodostumia, jollaisissa kalanpoikasten selviytymismahdollisuudet ovat virtaaman vaihtelusta huolimatta hyvät. Kullan imuruoppauksen myönteisiltä vaikuttavat seuraukset ovat kalataloudellisesti näennäisiä ja toissijaisia siihen nähden, millaisia vaikutuksia uoman fyysiseen rakenteeseen puuttuvalla kaivulla ja kaivusta aiheutuvalla kiintoaine- ja muulla kuormituksella on kalojen lisääntymis- ja elinolosuhteisiin, kuten kutualueiden määrään ja kuntoon sekä mädin ja poikasten selviytymiseen.

Vaikka hakemuksen mukaisesta kullan imuruoppauksesta ei yksittäisenä ja pienimuotoisena toimintana aiheutuisikaan suoraan mitattavissa olevaa pitkäaikaista kalastovaikutusta, hakijan toiminta osaltaan lisää kullankaivusta kokonaisuutena johtuvaa yhteisvaikutusta, joka yhteistarkkailun tulosten perusteella on ollut paikoitellen kalastolle haitallisella tasolla. Vaikutuksen laatua ja määrää tulee sen vuoksi seurata.

Vaatimukset

1. Imuruoppauksen enimmäismäärä saa olla korkeintaan 50 m³ vuodessa ja ruopattavan pohjan ala saa olla korkeintaan 120 m² vuodessa, mikä vastaa 0,4 m kaivussyvyyden mukaista käsiteltävän maa-aineksen määrää.
2. Luvan saaja on määrättävä tasaamaan vedenalaisessa imuruoppauksessa olevan huuhdontarännin perään syntyvät maa-ainekasat siten, etteivät ne muuta tai suuntaa virtausta tavalla, josta voi aiheutua rannan eroosiota ja kiintoaineen joutumista veteen kalastolle haitallisessa määrin.
3. Imuruoppauksessa on huolehdittava polttoaineiden ja öljyjen varovaisesta käsittelystä sekä estettävä niiden vuotaminen imurista jokeen.
4. Luvan saaja on veloitettava osallistumaan Lapin Kullankaivajain Liittory:n järjestämään vesistöjen yhteistarkkailuun tai järjestämään vedenlaadun seuranta omalla kustannuksellaan.
5. Luvan saaja on veloitettava osallistumaan Ivalo-, Sota- ja Tolosjoen sekä Palsinojan alueen huuhdontakultakaivospiirien ja kullanhuuhdontalueiden kalataloudelliseen yhteistarkkailuun, mikäli sellainen toteutetaan luvan voimassaoloaikana.

Alue on osa valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (Ivalojoen kulta-alue). Hakemuksessa kuvatun alueen länsipuolella oleva Ivalojoen Kultalan rakennusryhmä on suojeltu asetuksella (480/85) ja Museoviraston ja Metsähallituksen välisellä sopimuksella. Sotajoen suulla sijaitsee lisäksi muinaismuistolailla suojeltu Sotajoen suupankin kullankaivualueenjäännös. Em. kohteet rajautuvat kuivalle maalle.

Hakijan tarkoittamalta alueelta ei tunneta muinaismuistolain (17.6.1963/295) suojaamia muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Muinaismuistolain suojaamat kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännös, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ muinaisjäännöksen kohdalta heti keskeytettävä ja ilmoitettava kohde Museovirastolle tarpeellisia toimenpiteitä varten. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Myös muut alueella mahdollisesti olevat kulttuuriperintökohteet tulee ottaa huomioon maankäytössä.

Metsähallitus katsoo, että hakijalle mahdollisesti koneellista kullankaivua varten myönnettävän ympäristöluvan ehtojen on oltava riittävän tiukat, jotta kaikki em. häirtäjät saadaan kokonaan poistettua tai minimoitua mahdollisimman vähin.

Hakijan kuuleminen ja selitys

Hakija vastaa annettuihin lausuntoihin seuraavaa:

1. Inarin kunta

Hakijalla ei ole lausuntoon huomautettavaa.

2. Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen

Kalatalousviranomainen toteaa, että toiminnassa käytetään kiertovettä. Sitä ei edellytetä pienimuroinnilta. Virtaavassa vedessä ei esiinny samentumaa aiheuttavaa hienoaainesta. Hakija osallistuu jo nyt vesistön yhteistarkkailuun. Muuta huomautettavaa ei hakijalla ole.

3. Lapin ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat

Hakija on ottanut Metsähallituksen luontopalveluiden uhanalaisvastaavalta selvää, että lausunnossa mainitun petolinnun pesät ovat yli viiden kilometrin päässä toiminta-alueesta, joten toiminta ei voi aiheuttaa niille mitään haittaa. Hakija on lisäksi jo aiemmin etsinyt uhanalaisvastaavan pyynnöstä kyseisten petolintujen mahdollista vaihtopesää tai uutta reviiriä toiminta-alueen pohjoispuolelta, mutta havaintoja tästä ei ole saatu vuosina 2006–15.

Lausunnossa esitettyjä toiveita ja vaatimuksia hakija pitää hyvinä ja hakija on jo mukana vesistön yhteistarkkailussa.

4. Metsähallitus

Hakija on paikallistanut lapinesikkoesiintymän. Se ei kuulu enää nykyisen lupa-alueen sisälle, eikä sen läheisyydessä ole toimintaa harjoitettu aiemminkaan. Esiintymä on hyväkuntoinen ja siinä on ollut 60–100 yksilöä vuosittain hakijan laskuarvion mukaan.

Lausunnon mukaan puhutaan imuruoppauksesta. Termi on väärä, sillä viitataan siihen, että maa-aines nostettaisiin kuivalle maalle uomasta pois. Näinhän ei imuroinnissa menetellä vaan maa-aines laskee saman tien takaisin pohjaan.

Lausunnossa todetaan että imuroinnin vaikutuksesta syntyneet pohjamuodostumat eivät ole uoman virtausten muovaamia, on väärä, sillä pohjan tasaamisen viimeistelytyö syntyy korkean tulvaveden vaikutuksesta. Normaalialueen kesävedenkorkeus lisää jo virtausta niin tuntuvasti, että kaikki imuroinnin jäljet katoavat. Tulvaveden luontainen vaikutus jokipohjaan on muutenkin moninkertainen imurointiin nähden. Tämä perustuu hydrogeografian lakiin, jossa veden kaksinkertaistuessa sen kuljettava voima seitsenkertaistuu. Tulvan aikana veden määrä joessa on jopa 10–20-kertainen. Imurointi itsessään ei siten muuta joen pohjanmuotoja mitenkään, eikä joen rantapenikkoja käsitellä.

Imurointia ei harjoiteta minkään talouskalalajin kudun tai mätivaiheen aikana. Harjuksellakin on mäti kuoriutunut jo kesäkuun puolivälin aikaan. Työ on vedenlämmön vuoksi mahdollista käytännössä vasta juhannuksen jälkeen.

(Vaatimus 1): Hakija ei pidä järkevänä rajoittaa toiminnan vuosittaista pinta-alaa 120 m²:iin, sillä pääosin jokipohjan päällä oleva imuroitava paksuus on vain 5–20 cm eikä 0,4 metrin syvyyttä kuten Luontopalvelut toteaa. Hakija on imuroinut vuosittain 100–200 m² alueella. Hakijalle työ on ammatti, joka jo jatkuvasti kiristyvien vuosittaisten maksujenkin vuoksi on pakko toteuttaa mahdollisimman tehokkaana, sillä kausi on keskimäärin vain 25–30 päivän mittainen. Lisäksi lausunnoissaan muihin imurointilupiin on Luontopalvelut soveltanut huomattavasti väljempiä vaatimuksia, vaikka niiden imurit ovat olleet selkeästi tehokkaampia. Ei ole mitään järkeä siinä, että jos hakee lupaa jo luonnostaan pienemmän mittakaavan toimintaan, tulee sitäkin rajoittaa valtiovallanomaisella höyläperiaatteella.

(Vaatimus 2): Hakija on tähänkin saakka tasannut väliaikaiset vedenalaiset rännikasat. Koska ne ovat hienorakeista hiekkaa, ne eivät voi muuttaa virtauksen suuntaa, pienikin virtauksen tehostuminen tasaa ne itsestään. Toiminnan pienimuotoisuus ei riitä kumoamaan normaaleja hydrogeografian ja -geomorfologian mekanismeja. (Hakija on koulutukseltaan hydrogeografi ja geomorfologi).

(Vaatimus 3): Hakija pitää vaatimusta oikeutettuna, ja on tähänkin saakka noudattanut tässä suhteessa erityistä huolellisuutta.

(Vaatimus 4): Hakija on tähänkin asti osallistunut vesistön yhteistarkkailuun.

(Vaatimus 5): Hakija ei katso tarpeelliseksi osallistua kalataloudelliseen yhteistarkkailuun, sillä toiminnan vaikutukset ovat sen pienimuotoisuudesta johtuen minimaaliset niihin riskeihin nähden mitä koneellisessa kulanhuuhdonnassa tai tehoimuria käytettäessä voi syntyä. Pienimurointi on suhteessa 1:200–1 000 koneellisen kulanhuuhdonnan maankäsitte-

lystä ja 1:20 tehokkaan imurin maankäsittelystä. Riskit mm. kalataloudelle ovat täsmälleen samassa suhteessa. Pienimurointi sisältää lisäksi osapuilleen samoja toimia joita käytetään vesistöjen kalataloudellisissa kunnostustöissä (vrt. erilaiset kutusoraikkohankkeet).

Lisäksi lausunnonantaja vaatii, että koneellista kulanhuuhdonta varten myönnettävän ympäristöluvan ehtojen on oltava riittävän tiukat jne. Tässä suhteessa lausunnonantaja erehtyy sekoittamaan imuroinnin tällä kertaa koneelliseen kulanhuuhdontaan, mitä imurointi ei ole sen enempää kuin ruoppaamista. Se on omassa kategoriassaan Lapin ELY-keskuksen omalla päätöksellä (Hepola), sillä siinä ei ole sen kaltaista konetta, että se voitaisiin mitenkään määritellä koneelliseksi toiminnaksi. Menetelmä toimii lappopaineella, jonka vesipumppu aiheuttaa metalliputkeen. Lisäksi 60–90 % maa-aineksesta siirretään paljain käsin. Vesija/tai ympäristölupavelvollisuus johtuu ylipäättään imuroinnissa siitä, että kaikki vedenalainen toiminta vaatii vähintään vesiluvan.

Hakija ei silti estä etteivätkö lupaehdot voi olla tiukat, kunhan ne edes jotenkin vastaavat luvanhakijan kuvausta toiminnasta, eivätkä ole paisuteltuina joksikin oletuspohjaiseksi muuksi toiminnaksi.

5. Saamelaiskäräjät

Hakija haluaa muistuttaa, että Saamelaiskäräjien lausunnossa vilisee samoja virheellisiä ennakonäkemyksiä kuin Luontopalveluittenkin lausunnossa (vrt. edellinen kohta). Edelliseen viitaten hakija muistuttaa, ettei imurointi ole ruoppaamista eikä myöskään koneellista kulanhuuhdonta, joihin Saamelaiskäräjät toistuvasti lausunnossaan imuroinnin liittää.

Negatiiviset esimerkit Saamelaiskäräjät kaivaa Lemmenjoen ja Sotajoen koneellisesta kulanhuuhdonnasta käyttäen valikoiden lausuntojen ja lupapäätöksien niitä osia, joissa kerrotaan koneellisen kulanhuuhdonnan mahdollisista uhkakuvista unohtaen mainita, että samoissa lupapäätöksissä ja lausunnoissa riskit on katsottu pieniksi (etupäässä PSAVI/53/04.08/2012).

Hakijan imurointi on mahdollista ainoastaan noin 0,4–1,3 metrin syvyydessä joen virtaamasta riippuen. Työskentely tapahtuu käytännössä siten rannan tuntumassa tai joen kalliopohjaisilla särkillä, joilla ei ole kalataloudellista merkitystä kutupohjina, sillä suuri osa niistä jäätyy pohjaa myöten talvella. Varsinaisilla syvemmillä kutusora-alueilla ei imurointia pysty harjoittamaan hakijan käyttämällä tavalla, sillä työskennellessä jalkojen tulee olla tukevasti pohjassa.

Saamelaiskäräjien esittämä oletus joen hydrologisen tilan muutoksista viitataan koneelliseen kulanhuuhdontaan, joka on mittakaavaltaan 200–1 000 kertaa suurempaa toimintaa kuin pienimurointi. Kevättulvan vaikutukset joen luontaiseen morfologisiin muutoksiin on suuri, mutta käytäntö on osoittanut, että se samalla peittää kaikki jäljet alueella tapahtuneesta imuroinnista jopa niin tarkasti, ettei edes asiantuntija voi päältä päin sanoa onko alueella imuroitu vai ei.

Tulvien luonnollinen vaikutus joen kiintoaineen kuljettajana on valtava ja moninkertainen verrattuna mihinkään kulanhuuhton muotoon. Tulva-aikana silttiaines kulkee veteen liettyneenä niin kauan kun se koh-
taa ns. seisovan veden. Tällainen joen käyttäytyminen on kuitenkin osa
joen luonnollista vuotuiskiertoa.

Saamelaiskäräjien lausunnossa todetaan, että hakija on virheellisesti to-
dennut, ettei virtapaikoissa juurikaan nouse samentumaa aiheuttavaa
lietettä (siis silttiä, savea) ja pitää muutenkin samentumaa lähinnä esteet-
tisenä hättana. Hakija ei kuitenkaan ole väittänyt, että samentuma olisi
sinänsä vain esteettinen hätta, vaan on todennut, ettei virtaavassa joki-
pohjassa ole samentumaa aiheuttavaa hienoainesta kuin hyvin vaatima-
ton osa. Hakija väittää edelleenkin näin perustaen tiedon kokemuk-
seensa ja hydrogeografian peruslakiin, jossa hienoaines kulkeutuu ja
lajittuu virtapaikoista vähemmän virtaaviin osiin kuten suvantojen ranta-
penkkoihin. Näin ollen toiminnasta ei ole milloinkaan muodostunut silmin
nähten merkittävästi havaittavaa samentumaa imurin alapuolelle, ellei
toimintaa harjoiteta seisovassa vedessä, joka puolestaan tekee toimin-
nan harjoittamisen mahdottomaksi näkyvyyden peittymisen vuoksi. Iva-
lojoen kulta-alueella on käytännössä kaikkialla virtaamaa niin paljon, ettei
samentumaa juurikaan esiinny, ainoa hienoaines on pohjakallion rakosiin
muodostunut mahdollinen rapautuma, jonka esiintymistä hakija ei kiistä,
mutta jonka osuus jää noin desilitraan käsiteltyä kuutiometriä kohti. Toi-
mintaa harjoittaessaan on hakija todennut, että mitään samentumaa ei
ole esiintynyt yli 10 metrin päässä toiminta-alueen alapuolella.

Lausunnossa todetaan myös, että harjuksen kutu ajoittuu kesäkuulle. Ha-
kijan saama lausunto Metsähallituksen kalastusasiantuntijalta kertoo
puolestaan, että Ivalojoessa harjuksen kutu on aina välittömästi jäiden-
lähdon jälkeen eli käytännössä toukokuun puolivälissä, jolloin myös rus-
kuaispussivaihe on ohi jo kesäkuun 20. päivään mennessä, kuten hakija
on hakemuksessaan todennutkin.

Saamelaiskäräjien vaatimus ulkopuolisesta ja riippumattoman tahon jär-
jestämästä päästöjen mittausselvitteestä on varmasti oikeutettu, mikäli
kyseeseen tulee varsinainen kaivostoiminta. Suhteutettuna pienimuroin-
tiin, jossa pääosa (60–90 %) työstä tehdään veden alla paljain käsin,
jo jossa ainoastaan sora ja hiekka imuroidaan ja laskemaan takaisin poh-
jaan, vaatimus on paisuteltu. Näin pienimittakaavaisen toiminnan, jota jo
nyt rajoittavat erilaiset maksulliset määräykset ja luvat, tekee vaatimus
välittömästi myös taloudellisesti mahdottomaksi. Hakija huuhtoo kultaa
kesäaikana pääammatikseen.

Sen sijaan hakija on jo tähänkin asti osallistunut vesistön yhteistarkkai-
luun, ja huolehtinut öljy- tai polttoainepäästöistä. Pumppua käsitellään
tällöin kuivalla maalla ja suojakerroksen päällä. Jäteöljy on kuljetettu pai-
kalta pois asianomaiseen keräyspisteeseen (n.0,5 litraa/a).

Saamelaiskäräjien näkemys imuroinnin vaikutuksista poronhoitoon on
paisuteltu. Lähin erotusaita, josta mainitaan, on lähes 20 km:n päässä, ja
paliskuntain välinen raja-aita yli 5 km:n päässä.

Hammasstunturin paliskunnassa on keskimäärin kolme poroa 100 hehtaaria kohti. Yhden poron laidunalue on siten 33 ha. Hakija työskentelee veden alla, joten ainoa poroilta poistuva laidunalue on leiri, joka käsittää maksimissaan noin 0,05 ha. Leiri poistaa laidunta siten yhdeltä porolta 1/6600 osan. Koska leiri on pystyssä vain 1/10 vuodesta, on poistuva laidunalue käytännössä 1/66000. Jos otamme yhden poron arvoksi vaikakapa 500 e, on aiheutettu vaurio porotaloudelle laitumien osalta alle noin 0,008 euroa vuodessa. Tällöin ympäristöluvan 10 vuoden aikana kertyy menetystä 0,08 euroa, jonka hakija on valmis korvaamaan, samoin kuin tietysti kaikki muutkin selkeästi laskettavissa olevat kiistattomat haitat.

MERKINTÄ

Aluehallintovirastolla on ollut käytössä Lapin liiton internet-sivuilla julkaistu Pohjois-Lapin maakuntakaava, jonka valtioneuvosto on hyväksynyt 27.12.2007 ja Metsähallituksen internet-sivuilla julkaistut tiedot Hammasstunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttö-suunnitelmasta (17.12.2012).

Pohjois-Suomen hallinto-oikeudesta 7.7.2016 puhelimitse saadun tiedon mukaan hakijan kullanhuuhdontalupa on lainvoimainen.

ALUEHALLINTO VIRASTON RATKAISU

YMPÄRISTÖLUPARATKAISU

Aluehallintovirasto myöntää Vesa Luhdalle ympäristöluvan hakemuksen mukaiseen ja laajuiseen kullan kaivuun imuroimalla Pykkä -nimisellä kullanhuuhdonta-alueella (HL2013:0058) Inarin kunnassa.

Ennalta arvioiden lupamääräysten mukainen toiminta ei aiheuta korvattavaa vahinkoa. Ennakoimattomien vahinkojen varalta annetaan ohjaus.

Toiminnassa on noudatettava tässä päätöksessä annettuja lupamääräyksiä.

VESITALOUSLUPARATKAISU

Aluehallintovirasto myöntää Vesa Luhdalle luvan hakemuksen mukaiseen lvalojoen uoman pohjan imurointiin kullanhuuhdonta-alueella Pykkä (HL2013:0058) Inarin kunnassa.

Vesitaloushankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu vesilain mukaan toimenpitein estettävää, hyvitetävää tai korvattavaa vahinkoa, haittaa tai muuta edunmenetystä. Ennakoimattoman vahingon varalta annetaan ohjaus.

Toiminnassa on noudatettava tässä päätöksessä annettuja lupamääräyksiä.

LUPAMÄÄRÄYKSET

Yleiset toimintaa koskevat määräykset

1. Kaivua ja huuhdontaa saa suorittaa imuroimalla Pykkä-nimisellä kullanhuuhdonta-alueella vuosittain 1.6.–30.9.
2. Vuosittainen imurointikaivumäärä saa olla enintään 50 m³. Imurointia saa tehdä vuosittain enintään 200 m²:n suuruisella alueella.
3. Imurointi on tehtävä siten, että laitteiden käyttäminen ei vaikeuta tai estä vesistön muuta käyttöä tai rannalla liikkumista.

Määräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

4. Alueilla, jossa uoman pohjaan on kerrostunut runsaasti samentumista aiheuttavaa hienojakoista pohja-ainesta, ei saa imuroida. Toiminnasta ei saa aiheutua samentumista kullanhuuhdonta-alueen ulkopuolella. Jos vedessä havaitaan poikkeuksellista samentumaa tai sen uhka on ilmeinen, luvansaajan on ryhdyttävä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi tai viime kädessä keskeytettävä imurointi.
5. Laitteistojen hydraulikkajärjestelmissä on käytettävä biohajoavaa öljyä.
6. Polttoaineiden ja öljyjen käsittelyssä on noudatettava asiaan kuuluvaa varovaisuutta. Poltto- ja voiteluaineet sekä jäteöljyt ja muut mahdolliset ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat aineet on varastoitava tiiviissä astioissa ja sateelta suojattuna sekä siten, että ulkopuoliset eivät pääse niihin käsiksi. Polttoaineen irtosäiliöt on varastoitava tiiviillä ja kantavalla alustalla siten, että polttoaine voidaan vuodon sattuessa kerätä talteen tai imeyttää imeytysaineella.
7. Toiminnassa on huolehdittava, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja että siitä ei aiheudu roskaantumista, vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Muodostuvat jätteet on lajiteltava Inarin kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Jätteet, joita ei voida käyttää uudelleen tai kierrättää, on toimitettava hyödynnettäväksi tai loppukäsiteltäväksi toimijalle, jonka ympäristöluvassa tai sitä vastaavassa päätöksessä on hyväksytty kyseisen jätteen vastaanotto. Luvan saajan on muutoinkin järjestettävä jätehuolto ja jätteen kuljetus asianmukaisesti. Kaivukauden päättyessä kullanhuuhdontalupa-alueelle ei saa jäädä jätteitä.
8. Ponttoneilla olevan polttomoottoripumpun alle on asennettava tiivis valuma-allas tai muu vastaava järjestelmä, jolla estetään haitallisten aineiden

den valuminen polttomoottoripumpusta vesistöön. Valuma-altaan tilavuuden on oltava vähintään 1,1 kertaa polttomoottorissa olevien polttonesteiden ja öljyjen suurin käytettävissä oleva yhteenlaskettu tilavuus.

Vesitalousluvan määräykset

9. Kullanhuuhdonta-alueella saa tehdä hakemuksessa kuvattua imurointia arvomineraalien erottamiseksi Ivalojoen uoman pohjan kiviaineksesta. Imuroinnissa saa käyttää pumppua, jonka teho on noin 10 hv.

Lupa ei oikeuta Ivalojoen sijaintia, vedenjuoksua tai virtausolosuhteita muuttaviin toimenpiteisiin.

10. Toiminnassa käytettävä huuhdontavesi ja huuhdottu kiviaines on palautettava takaisin Ivalojokeen mahdollisimman lähelle huuhdonta-alueen pääsääntöisesti siten, että palautettavalla kiviaineksella täytetään huuhdonnassa syntyneitä kaivantoja.

Syntyvät maa-ainekasat on tasattava niin, että ne eivät muuta tai suuntaa jokien virtausta. Muutoksista ei saa aiheutua haitallista rannan eroosiota tai kiintoaineen pääsyä vesistöön siten, että siitä aiheutuu haittaa kalastolle.

Häiriö- ja muut poikkeukselliset tilanteet

11. Poikkeuksellisia päästöjä aiheuttavista häiriötilanteista sekä muista vahingoista ja onnettomuuksista, joissa haitallisia aineita pääsee ympäristöön, on viipymättä ilmoitettava Lapin ELY-keskukselle sekä Inarin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja tarpeen mukaan alueelliselle pelastusviranomaiselle. Luvan saajan on viipymättä ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin vahinkojen torjumiseksi, tilanteen palauttamiseksi ennalleen sekä vastaisten vahinkojen estämiseksi ja tarpeellisen tarkkailun järjestämiseksi.

12. Öljypäästöjen varalta luvan saajalla on oltava alueella vähintään 100 litraa imeytysturvetta tai ominaisuuksiltaan vastaavaa muuta materiaalia. Maahan päässyt öljy tai polttoaine ja sillä pilaantunut maa-aines on viipymättä kerättävä talteen tiiviille alustalle ja toimitettava asianmukaiseen käsittelyyn.

Tarkkailu ja raportointi

13. Luvan saajan on imurointihuuhdontapäivinä seurattava käytettävien koneiden, laitteiden ja polttoainesäiliöiden toimintaa ja kuntoa. Luvan saajan on pidettävä kirjaa imuroitavista alueista ja imurointiajoista, käsiteltyjen massojen määrästä ja muista ympäristövaikutusten kannalta tarpeellisista tiedoista.

14. Luvan saajan on tarkkailtava toiminnan vaikutuksia Ivalojoen vedenlaatuun Lapin ELY-keskuksen ohjeiden mukaisesti ja osallistuttava vesistön yhteistarkkailuun.

Mikäli yhteistarkkailua ei jonain vuonna järjestetä tai yhteistarkkailun näytteitä ei oteta heinä-elokuussa, luvan saajan on ELY-keskuksen hyväksymällä huolehdittava toiminnan tarkkailusta. Luvan saajan on järjestettävä tarkkailu niin, että ainakin yksi näytteenottokerta on heinä-elokuussa.

15. Luvan saajan on osallistuttava Ivalo-, Sota- ja Tolosjoen sekä Palsinojan alueen kullanhuuhdonta-alueiden, kaivospiirien ja -valtauksien kalataloudelliseen yhteistarkkailuun, mikäli sellainen toteutetaan luvan voimassaoloaikana. Tarkkailu on suoritettava ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla.

16. Luvan saajan on toimitettava Lapin ELY-keskukselle ja Inarin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle vuosittain joulukuun loppuun mennessä vuosiyhteenveto toiminnasta, aiheutuneista päästöistä ja toteutusta ympäristövaikutusten tarkkailusta ELY-keskuksen ohjeiden mukaisesti. Vuosiyhteenvedossa on esitettävä myös ympäristönsuojelun kannalta merkittävät häiriötilanteet ja onnettomuudet (syy, kesto aika ja päästö) ja niistä aiheutuneet seuraukset ja toimenpiteet, joihin tapahtuman vuoksi on ryhdytty.

17. Mikäli valtaus vaihtaa omistajaa tai toiminnanharjoittaja vaihtuu, tästä tulee ilmoittaa välittömästi Lapin ELY-keskukselle. Myös toiminnanharjoittajan yhteystietojen muutokset tulee ilmoittaa ELY-keskukselle.

Ohjaus ennakoimattomien vahinkojen varalle

Vahingon kärsijä voi hakea luvanhaltijalta korvausta ennakoimattomasta vesistön pilaantumisesta tai muusta vesistöön kohdistuvasta toimenpiteestä johtuvasta vahingosta. Hakemus tulee tehdä aluehallintovirastolle. Ennakoimatonta vahinkoa koskevan korvaushakemuksen yhteydessä voi esittää myös luvasta poiketen aiheutetun vahingon korvaamista koskevan vaatimuksen.

RATKAISUN PERUSTELUT

Ympäristölupa

Luvan mukaiselle toiminnalle ei ole kaavasta johtuvaa estettä. Toiminta-alue on valtioneuvoston 27.12.2007 vahvistamassa Pohjois-Lapin maakuntakaavassa merkitty erämaa-alueeksi (Se). Merkinnällä osoitetaan erämaalain (62/1991) nojalla perustettuja erämaa-alueita, jotka on perustettu erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselintekojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi. Erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa tulee ottaa huomioon valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät veneretkeily-, moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit. Erämaalaki ei estä kullanhuuhtontaluvan perusteella harjoitettavaa koneellista kullankaivua. Lupamää-

räysten mukainen koneellinen kullankaivu on toteutettavissa hakemuksessa tarkoitetulla kullanhuuhdontalupa-alueella niin, ettei erämaa-alueen käyttötarkoitusta sanottavasti haitata ja luonnetta muuteta.

Hanke ei edellytä luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentissa tarkoitettua arviointia.

Päätöksellä vuosittainen imurointialueen pinta-ala on rajattu 200 m²:iin. Valvonnan helpottamiseksi vuosittainen kaivumäärä on annettu pinta-alana kiviainesmäärän ohella.

Luvan myöntäminen edellyttää parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttämistä. Vain karkearakeista kivennäismaata sisältävän pohjasoran huuhdonta imurointitekniikalla katsotaan olevan parasta käyttökelpoista tekniikkaa, kun otetaan huomioon erityisesti toiminnan pieni koko. Rajoittamalla toiminta vain virta-alueille, joihin ei ole laskeutunut hienojakoista, samentumista aiheuttavaa maa-ainesta, vähennetään vesistöön kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. Biohajoavan öljyn käyttäminen hydraulikkajärjestelmissä on koneellisessa kullankaivussa ympäristön pilaantumisen estämisen kannalta parasta käyttökelpoista tekniikkaa.

Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu sellaista pintavesien pilaantumista johtuvaa vahinkoa, josta on määrättävä ympäristönsuojelulain 13 luvussa tarkoitettuja korvauksia. Lupamääräysten mukaisesti toimittaessa alueella tapahtuva kullankaivu imuroimalla ei aiheuta päästöjä, jotka merkittävästi heikentäisivät vesistön virkistyskäyttömahdollisuuksia tai veden laatua.

Tenon-Näätämon-Paatsjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuoteen 2021 mukaan alueen kaikki luokitellut vedet ovat vähintään hyvässä tilassa. Ivalojoen ekologinen tila on erinomainen. Tavoitteena luokitelluissa vesissä on nykytilan säilyttäminen. Koko vesienhoitoaluetta koskevana ravinne- ja kiintoainekuormituksen tavoitteena on enintään nykytason suuruinen kuormitus siellä, missä vallitsee erinomainen tai hyvä ekologinen tila, eikä tila ole vaarassa heikentyä ravinnekuormituksen seurauksena. Näissä vesissä yleensä riittävät nykykäytännön mukaiset toimenpiteet. Luontaisesti karut vesistöt reagoivat kuitenkin herkästi muuttuviin olosuhteisiin ja kuormitukseen. Vesienhoitosuunnitelmassa ei ole esitetty koneellista kullankaivua koskevia toimenpiteitä. Koneellisen kullankaivun vesistövaikutusten seuranta on vesienhoitosuunnitelmassa esitetty, ohjausluontoinen toimenpide. Aluehallintovirasto arvioi, että toiminnan seurauksena luokiteltujen vesien kemiallinen tila ei muutu hyvää huonommaksi tai ekologinen tila heikkene ravinnekuormituksen seurauksena.

Hakemusmenettelyssä saadun selvityksen perusteella arvioituna hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutukset eivät kohdistu lähialueella tavattuihin uhanalaisiin tai rauhoitettuihin eliölajeihin.

Hakemuksen mukainen ja lupamääräyksiä noudattava toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten

vaatimukset sekä sen, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla on säädetty.

Lupamääräykset ja luparatkaisu huomioon ottaen toiminta ei yksin tai yhdessä muiden toimintojen kanssa aiheuta luvan myöntämisen esteenä olevaa terveyshaittaa, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, maaperän, pohja- tai pintaveden pilaantumista, erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella tai naapureille kohtuutonta rasitusta. Päästöjä ehkäisevien ja rajoittavien lupamääräysten asettamisessa on otettu huomioon toiminnan luonne, paikalliset ympäristöolosuhteet ja nykytila.

Toiminnasta ja sen ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä käsiteltävänä olevista vaikutuksista ei aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa ympäristönsuojelulain 49 §:ssä tarkoitettua luvan myöntämisen esteenä olevaa seurausta saamelaisalueelle tai -kulttuurille.

Vesitalouslupa

Hanke ei vaikuta Ivalojoen virtaamiin tai vedenkorkeuksiin. Toiminta ei lupamääräysten mukaisesti toteutettuna ennalta arvioiden aiheuta vesistön sanottavaa samentumista. Hanke vaikuttaa vähäisessä määrin kalaston elinolosuhteisiin alueella. Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu kuitenkaan vesilain 13 luvun tarkoittamaa vahinkoa, haittaa tai muuta edunmenetystä, josta olisi määrättävä korvauksia. Lupamääräysten mukaisesti toimittaessa Ivalojoen uoman pohjan imurointi ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua.

Luvan saajalla on lainvoimaisen kulanhuuhdontaluvan perusteella oikeus toiminta-alueeseen.

Näin ollen lupa vesitaloushankkeelle on myönnettävissä vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 1) kohdan perusteella.

Vesitaloushanke ei heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan sekä harjoittaa elinkeinojaan.

Lupamääräysten perustelut

1.–2. Huuhdonta-aika ja toiminnan laajuus on rajattu siten, että toiminta on toteutettavissa ympäristölle vähiten haittaa aiheuttaen. Imurointialueen pinta-ala on hakemuksen mukainen.

3. Määräyksellä varmistetaan, että toiminta ei heikennä Ivalojoen soveltuvuutta virkistyskäyttöön kulanhuuhdontalupa-alueella.

4. Rajoittamalla Ivalojoen uoman imurointi vain alueille, joihin ei ole laskeutunut hienojakoista samentumista aiheuttavaa maa-ainesta, vältetään vesistöön kohdistuvia haitallisia vaikutuksia.

Samentumista koskevalla määräyksellä rajoitetaan Ivalojoen veden samentumista aiheuttavia satunnaispäästöjä.

5. Biohajoavia hydraulikkaöljyjä valmistetaan kasviöljypohjaisista tai täysin synteettisistä öljyistä. Uusimpien biohajoavien öljyjen ominaisuudet vastaavat mineraaliöljypohjaisia tuotteita. Imuroinnissa käytettävä polttomoottoripumppu on vesialueella ja hydraulikkavuodon vaikutukset kohdistuvat siten suoraan vesistöön. Biohajoavan öljyn käyttäminen hydraulikkajärjestelmissä on koneellisessa kullankaivussa ympäristön pilaantumisen estämisen kannalta parasta käyttökelpoista tekniikkaa.

6. Polttoaineiden ja öljytuotteiden varastointimääräyksellä vähennetään maaperän ja ympäristön pilaantumisen riskejä. Määräyksessä on otettu huomioon palavien nesteiden haitallisuus ympäristölle, toiminnan sijainti ja alueen luonnon ominaispiirteet.

Alueella on määrätty pidettäväksi imeytysturvetta riittävä määrä mahdollisen konerikon tai polttoainesäiliön vuodon seurauksena maaperään päässeeseen öljyn imeyttämiseksi.

7. Ympäristöön jäävät jätteet aiheuttavat roskaantumista. Erityisesti vaaralliset jätteet aiheuttavat ympäristöön joutuessaan muun muassa maaperän pilaantumista. Jätteiden asianmukaisella käsittelyllä voidaan estää ympäristöhaitat.

8. Määräyksellä vähennetään vesistön pilaantumisen riskiä.

9.–10. Määräyksillä vähennetään imuroinnista aiheutuvia virtausolosuhteiden ja vedenjuoksun muutoksia Ivalojoessa.

11.–12. Häiriö- ja poikkeustilanteista on ilmoitettava valvontaviranomaisille, jotta tarvittaessa voidaan käynnistää muun muassa vahinkojen torjunta- ja tarkkailutoimet.

13.–17. Toiminnan käyttöseurannalla vähennetään erilaisten poikkeustilanteiden ja niiden aiheuttaman ympäristön pilaantumisen riskiä. Vesistö- ja kalataloustarkkailulla seurataan toiminnan vaikutuksia. Kalataloustarkkailu on määrätty tehtäväksi kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Vesistö- ja kalataloustarkkailu on perusteltua pyrkiä järjestämään yhteistarkkailuna, koska vesistöalueella on useita koneellista kullankaivua harjoittavia toimijoita. Tarkkailu- ja raportointimääräykset ovat tarpeen toiminnan ja sen vaikutusten seuraamiseksi.

Ilmoitusvelvollisuudella poikkeuksellisista tilanteista ja vuosiraportoinnilla mahdollistetaan toiminnan valvonta.

LAUSUNTO YKSILÖIDYISTÄ VAATIMUKSISTA

1. Lapin ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat-vastuualueen lausunnossa esitetyt vaatimukset on otettu lupamääräyksistä ja niiden perusteista ilmenevästi huomioon.

5. Saamelaiskäräjien lausunnon osalta todetaan, että lupamääräyksissä ja niiden perusteluissa esitetyn mukaisesti hakemuksessa kuvattu toiminta täyttää luvan myöntämisen edellytykset.

6. Metsähallituksen Lapin luontopalveluiden muistutuksessa esitetyt vaatimukset on otettu lupamääräyksistä ja niiden perusteluista ilmenevästi huomioon. Kalasto- ja kalastusvaikutusten tarkkailu on määrätty tehtäväksi kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla.

LUVAN VOIMASSAOLO

Päätöksen voimassaolo

Lupa on voimassa toistaiseksi. Toiminta kullanhuuhdonta-alueella edellyttää lainvoimaisen tai täytäntöönpanokelpoisen kaivoslain mukaisen luvan.

Tarvittaessa aluehallintovirasto voi ympäristönsuojelulain 89 ja 93 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muuttaa tai valvontaviranomaisen aloitteesta peruuttaa luvan.

Lupaa ankaramman asetuksen noudattaminen

Jos asetuksella annetaan tämän luvan määräyksiä ankarampia säännöksiä tai luvasta poikkeavia säännöksiä luvan voimassaolosta tai tarkistamisesta, asetusta on luvan estämättä noudatettava ympäristönsuojelulain 70 §:n nojalla.

TOIMINNAN ALOITTAMINEN MUUTOKSENHAUSTA HUOLIMATTA JA VALMISTELULUPA

Ympäristö- ja vesitalousluvan mukainen toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa tätä lupapäätöstä noudattaen. Toteuttamisen valmistelun yhteydessä joen pohjaa voi imuroida ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä tätä lupapäätöstä noudattaen.

Muutoksenhakutuomioistuin voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Vakuus

Luvan saajan on ennen tämän päätöksen mukaisen toiminnan ja valmisteluluvan mukaisten toimenpiteiden aloittamista asetettava Lapin aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueelle 500 euron suuruinen vakuus vahinkojen, haittojen ja kustannusten korvaamiseksi lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräysten muuttamisen varalta. Vakuus voi olla esimerkiksi pankkitakaus tai pantattu talletus.

Vakuutta voi hakea palautettavaksi Lapin aluehallintovirastolta lupapäätöksen saatua sellaisenaan lainvoiman tai lupapäätöksen kumoamisen tai muuttamisen edellyttämien ympäristön ennallistamistoimien valmistuttua.

Tarkemmat tiedot vakuuden asettamiseksi tehtävästä hakemuksesta löytyvät aluehallintoviraston internetsivuilta osoitteesta: <https://www.avi.fi/web/avi/vakuuden-tallettaminen>.

Luvan saajan on toimitettava tieto vakuuden voimassaolosta ELY-keskukselle ennen kuin toiminta aloitetaan.

Toiminnan aloittamisen perustelut

Kyse on toiminnasta, jota on edellisen ympäristö- ja vesitalousluvan perusteella harjoitettu lähes samalla alueella jo usean vuoden ajan. Tämä ja lyhyttä vuosittaista toiminta-aikaa voidaan pitää perusteltuna syynä toiminnan aloittamiselle. Toiminta on pienimuotoista ja sen vaikutukset ovat vähäiset. Päätöksen mukaisesta toiminnasta ei ennalta arvioiden aiheudu palautumattomia muutoksia vesistön tilaan, kalastolle tai muuta merkittävää ympäristön pilaantumista. Olot on mahdollista palauttaa olennaisilta osin nykytilan veroisiksi, mikäli lupa evätään tai sen määräyksiä muutetaan. Toiminnan aloittaminen ei tee muutoksenhakua siten hyödyttömäksi. Aluehallintovirasto ei ole pitänyt täytäntöönpanohakemuksesta kuulemista tarpeellisena vähäisten vaikutusten takia ja koska tilanetta voi verratta luvan jatkamiseen. Oikeus toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta näin ollen voidaan myöntää.

Valmisteluluvan perustelut

Joen pohjan imuroinnista ei aiheudu sanottavaa haittaa vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle. Alueen olot voidaan palauttaa ennalleen siinä tapauksessa, että lupapäätös kumotaan tai luvan ehtoja muutetaan.

Vakuuden perustelut

Määrätty vakuus on riittävä ympäristön saattamiseksi ennalleen, mikäli tässä päätöksessä myönnettyjä lupia ja oikeuksia muutetaan tai ne kumotaan.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Ympäristönsuojelulaki 48 §, 49 §, 51 § 1 momentti, 52 § 1 ja 3 momentti, 58 § 1 momentti, 62 §, 63 §, 87 § ja 199 § 1 momentti

Vesilaki 2 luku 8 §, 3 luku 4 § 1 momentti 1) kohta, 16 § 1 ja 2 momentti sekä 17 § 1 ja 3 momentti

Jätelaki 8 § 1 momentti, 13 § 1 ja 2 momentti, 15 § 1 momentti ja 28 § 1 momentti

KÄSITTELYMAKSU

Ratkaisu

Lupa-asian käsittelymaksu on 2 101 euroa.

Lasku lähetetään Teille erikseen Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta Joensuusta.

Perustelut

Maksun määräämisessä sovelletaan hakemuksen vireilletuloajankohdana voimassa ollutta maksuasetusta. Alla mainitun valtioneuvoston asetuksen (1092/2013) maksutaulukon mukainen koneellista kullankaivua koskevan ympäristölupa-asian käsittelymaksu on 3 010 euroa, kun kaivumäärä on enintään 1 000 m³/vuosi. Maksu peritään 35 % alempana, asian käsittelyn vaatima työmäärä on taulukossa tarkoitettua työmäärää vähäisempi.

Vesitalousasiassa on kyse vähäisen ja pelkästään yksityistä tarvetta varten vireille pannun asian käsittelystä, jolloin käsittelymaksu on 290 euroa.

Kysymyksessä on ympäristönsuojelulain 47 §:n mukaisessa yhteiskäsittelyssä käsiteltävä asia, joten asian käsittelystä peritään käsittelymaksuna ympäristölupia koskevan maksutaulukon ja sen kohtien 1-5 mukainen maksu ja puolet vesitalousluvan maksusta.

Oikeusohje

Valtioneuvoston asetus aluehallintoviraston maksuista vuosina 2014 ja 2015 (1092/2013)

Valtioneuvoston asetus aluehallintoviraston maksuista vuonna 2016 (1524/2015) 8 § 2 momentti

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös

Hakija

Jäljennös päätöksestä

Inarin kunta

Inarin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat
-vastuualue (sähköpostitse)

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Suomen kalatalous-palvelut (sähköpostitse)

Saamelaiskäräjät

Tukes (sähköpostitse)

Suomen ympäristökeskus (sähköpostitse)

Ilmoitus päätöksestä

Asianosaiset

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla ja lehdessä

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan pohjoissaameksi Inarin kunnan virallisella ilmoitustaululla.

Päätös julkaistaan internetissä aluehallintoviraston Lupa-Tietopalvelussa.

Kuulutuksesta ilmoitetaan Inarilainen -nimisessä sanomalehdessä.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Riitta Riihimäki

Maria Alapuranen

Päätöksen on tehnyt ympäristöneuvos Riitta Riihimäki ja asian on esitellyt ympäristöylitarkastaja Maria Alapuranen.

Tiedustelut: asian esittelijä, puh. 0295 017 684 tai 0295 017 500.

MA/rp

Liite

Valitusosoitus

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen	Aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta . Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.												
Valitusoikeus	Valituksia päätöksen johdosta voivat esittää ne, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, ELY-keskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja muut yleistä etua valvovat viranomaiset. Valitusoikeus on myös saamelaiskäräjillä ja kolttien kyläkokouksella ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa säädetyn mukaisesti.												
Valitusaika	Valitusaika päättyy 15.8.2016 , jolloin valituksen on viimeistään oltava perillä Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa.												
Valituksen sisältö	Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava - päätös, johon haetaan muutosta - valittajan nimi ja kotikunta - postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi) - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta - mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi - perusteet, joilla muutosta vaaditaan - valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faksilla tai sähköpostilla)												
Valituksen liitteet	Valituskirjelmään on liitettävä - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle - mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta												
Valituksen toimittaminen	Valituskirjelmä on toimitettava Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kirjaamoon. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.												
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston yhteystiedot	<table> <tr> <td>käyntiosoite:</td><td>Linnankatu 1–3</td></tr> <tr> <td>postiosoite:</td><td>PL 293, 90101 Oulu</td></tr> <tr> <td>puhelin:</td><td>vaihde 0295 017 500</td></tr> <tr> <td>telekopio:</td><td>08 - 3140 110</td></tr> <tr> <td>sähköposti:</td><td>kirjaamo.pohjois@avi.fi</td></tr> <tr> <td>aukioloaika:</td><td>klo 8–16.15</td></tr> </table>	käyntiosoite:	Linnankatu 1–3	postiosoite:	PL 293, 90101 Oulu	puhelin:	vaihde 0295 017 500	telekopio:	08 - 3140 110	sähköposti:	kirjaamo.pohjois@avi.fi	aukioloaika:	klo 8–16.15
käyntiosoite:	Linnankatu 1–3												
postiosoite:	PL 293, 90101 Oulu												
puhelin:	vaihde 0295 017 500												
telekopio:	08 - 3140 110												
sähköposti:	kirjaamo.pohjois@avi.fi												
aukioloaika:	klo 8–16.15												
Oikeudenkäyntimaksu	Vaasan hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 250 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.												